

Economisch-Statistische Berichten

Speciaal nummer

ONDERWERP: PEILING 1953

★

NEDERLAND
BELGIË
VERENIGDE STATEN
DUITSLAND
FRANKRIJK
GROOT-BRITTANNIË
INDONESIË
SURINAME

★

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No. 1908

WOENSDAG 23 DECEMBER 1953

M.B.A. - Rotterdam

In Januari begint de cursus

ORGANISATIE en LEIDING

onder toezicht van vooraanstaande personen uit het bedrijfsleven en met medewerking van vele bekende specialisten. De cursus is bedoeld voor allen die op commercieel-, technisch-, of administratief terrein leiding geven: directeuren, bedrijfsleiders, afdelingchefs etc.

Uitvoerig prospectus bij:

M.B.A.- Postbus 800, Rotterdam

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Uitvoering van bouw- en betonwerken onder toepassing van alle moderne bouwmethoden

VRAAGT BROCHURE WERNINK's WERKEN No. 35

**N.V. WERNINK's BETONMAATSCHAPPIJ
LEIDEN**

Directie: P. A. WERNINK Jr en Ir J. J. G. VAN HOEK

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

VACATURES

Bij de Afdeling Stedebouw en Sociaal Economisch Onderzoek van de Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting wordt gevraagd een

ACADEMICUS

voor werkzaamheden van statistisch-analytische en sociaal-economische aard met betrekking tot de volkshuisvesting en de stedebouw. Sollicitaties onder motto VD/Stedebouw 51 (in linker bovenhoek env. en brief) met vermelding van geboorteplaats en -datum, aan de Centrale Personeelsdienst, Bezuidenhout 15, Den Haag.

Zie voor overige „Vacatures” pag. 1042, 1043, 1044.

BERICHT

Met dit nummer is de 38e jaargang afgesloten.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Grondstoffenvraagstukken

De Commissie van Deskundigen, die door het Secretariaat van de Verenigde Naties is aangewezen ter bestudering van het vraagstuk van de grondstoffen, heeft kort geleden haar in September aangevangen werkzaamheden beëindigd. Het door de Commissie ingeleverde rapport, dat tot titel draagt: „Commodity trade and economic development”, zal dezer dagen wereldkundig worden gemaakt.

Zoals in de kolommen van dit tijdschrift is uiteengezet, steunt de instelling van bovengenoemde Commissie van Deskundigen op een besluit van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van December 1952¹⁾. Het Secretariaat van de Verenigde Naties heeft de volgende deskundigen uitgenodigd: Prof. J. Carter (Verenigd Koninkrijk), Prof. J. Goudriaan (Zuid-Afrika), Prof. K. Knorr (Verenigde Staten), Prof. F. G. Olans (Argentinië) en Prof. Sumitro Djojohadikusumo (Indonesië).

De uitnodiging aan Prof. Goudriaan wijst er op, dat op internationaal niveau belangstelling bestaat voor de grondstoffenvaluta, door Prof. Goudriaan in de jaren dertig voor het eerst ontwikkeld in dit tijdschrift. Inderdaad neemt de gedachte van de grondstoffenvaluta in het rapport een belangrijke plaats in, al is het laatste woord daarover nog niet gezegd. Een andere, alternatieve gedachte is die van de „contra-cyclische leningen”, waarbij gelden beschikbaar worden gesteld in geval op de grondstoffenmarkten een toestand van depressie heerst. Deze oplossing roeit het kwaad — de schommelingen —, maar ook in het rapport wordt erkend, niet met de wortel uit; zij treedt slechts mitigerend op.

¹⁾ Zie: „Economische vraagstukken in de Verenigde Naties” in „E.-S.B.” van 21 Januari 1953, blz. 54 e.v.

Het vraagstuk van de grondstoffen zal vermoedelijk in 1954 meer in de internationale belangstelling komen. Onder andere zal het hierboven genoemde rapport worden behandeld door de „Economic and Social Council” (Ecosoc) in haar vergadering van April te New York en verder uiteraard op de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in de herfst van 1954. Ook in O.E.E.C.-kringen trekt het vraagstuk meer en meer de aandacht. Naar verluidt is het Internationale Monetair Fonds eveneens bezig het onderwerp in studie te nemen.

Deze groeiende belangstelling is begrijpelijk voor hen, die de interdependentie van de economische verschijnselen verstaan. Een deel van de dollarverdiensten van het sterlingblok bijv. is afkomstig uit de minder ontwikkelde gebieden. Verder is een handhaving van de koopkracht wenselijk, wil de industriële export niet achteruitgaan.

Ten slotte zij nog vermeld, dat in het meer concrete en praktische vlak wederom discussies zullen plaatsvinden over het rubber-, het suiker-, het katoen- etc. probleem, terwijl in 1954 vermoedelijk ook bekend zal zijn of de beslissingen, kort geleden te Genève genomen met betrekking tot het tin, door de diverse regeringen zullen worden onderschreven. Na langdurige besprekingen is men nl., op het niveau van de delegaties van de producerende en consumerende landen, er in geslaagd tot overeenstemming te komen over de stabilisatie van het tin. De kerngedachte is de instelling van een internationale buffervoorraad met een „floor”- en een „ceiling”-prijs. Het is aan de regeringen, die delegaties hebben gestuurd, de bereikte overeenkomst te aanvaarden.

¹⁾s-Gravenhage.

KHOUW BIAN TIE.

INHOUD

	Blz.		Blz.
Grondstoffenvraagstukken, door Drs Khouw Bian Tie	1019	De Franse economie uit de impasse van de in- flatie, door Drs F. J. A. M. Mallens	1034
Nederlands economische ontwikkeling in 1953, door Drs H. C. Bos	1021	London Letter, door Henry Hake	1035
De economische toestand van België in 1953, door E. Malfliet	1023	Economische kroniek van Indonesië, door Prof. Dr A. Kraal	1037
The economy of the United States: 1954, door Prof. F. L. Kidner	1027	Surinaamse kanttekeningen, door G. C. A. Mul- der, B. Sc., Ps. D.	1040
Verdeling der voedseloverschotten, door Prof. Dr H. J. Frietema	1030	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet	1041
„Normale” wirtschaftliche Expansion, door Dr H. König	1032	Statistieken: Emissies in 1953	1042

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries;
C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens;
J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs H. C. BOS, Nederlands economische ontwikkeling in 1953.

Nederlands economische ontwikkeling in 1953 wordt gekenmerkt door een stijging van de productie, een geringe werkloosheid en een waarschijnlijk belangrijk betalingsbalansoverschot (zij het geringer dan in 1952). Deze ontwikkeling wordt in de eerste plaats toegeschreven aan een herstel van de conjuncturele situatie. De herstelwerkzaamheden en de openbare werkenpolitiek van de Overheid hebben een directe betekenis gehad, die tot bepaalde sectoren (in het bijzonder de bouwnijverheid) beperkt is gebleven. Ten aanzien van de toekomstige structurele ontwikkeling aanziet aandacht geschonken aan enige voorstellen tot hervorming van de winstbelastingen. Daarbij wordt gewezen op het verband, dat in de periode 1921-1939 tussen winst en reserveringen aanwezig blijkt te zijn.

E. MALFLIET, De economische toestand van België in 1953.

De productie in België handhaaft zich in 1953 op een peil, dat ongeveer gelijk is aan dat van 1952. De prijzen en lonen blijven betrekkelijk vast. De fiscale ontvangsten zijn aanzienlijk. De verkoop in het binnenland is gunstig gebleven en in groot- en kleinhandel wordt een goede verkoop aan het eind van het jaar verwacht. Hoewel de globale toestand op het eerste gezicht de vooruitzichten op min of meer lange termijn niet zonder meer gunstig. Er zijn enige ongunstige tekenen, o.a. in de ontwikkeling van de export, de aanhoudende grote werkloosheid en het tekort aan industriële investeringen.

Prof. F. L. KIDNER, The economy of the United States: 1954.

Ondanks zware lasten voor de nationale veiligheid, bevinden de Verenigde Staten zich in een periode van ongeëvenaarde welvaart. In de Verenigde Staten is een discussie gaande betreffende de waarschijnlijkheid van een daling van het niveau der economische activiteit, werkgelegenheid en prijzen. Volgens schrijver zijn er inderdaad enige indicaties voor een kleine daling van het niveau der economische activiteit en werkgelegenheid in 1954. Vervolgens gaat schrijver in op de mate waarin er compenserende factoren aanwezig zijn en de wijze waarop ze effectief gemaakt kunnen worden.

Prof. Dr H. J. FRIETEMA, Verdeling der voedseloverschotten.

Dit artikel sluit aan op „Het vraagstuk van de overschotten aan landbouwproducten” in „E.-S.B.” van 16 December jl. Schrijver komt tot de conclusie, dat het probleem van de surplusvoorraden in het algemeen op bijkans onoverkomelijke moeilijkheden zal blijken te stuiten. De moeilijkheden blijken vooral te liggen in de ontvragende landen.

Dr H. KÖNIG, „Normale” wirtschaftliche Expansion.

De vrees, dat de economische opleving in Duitsland haar intensiteit zou verliezen, is in zoverre een feit geworden, dat de economische expansie langzamerhand gelijk werd aan een „normale” groei. De toenemende economische activiteit rechtvaardigt evenwel niet de veronderstelling, dat het probleem van de verzekering

van de economische expansie daarmee gemakkelijker zou zijn geworden. Schrijver licht dit nader toe in zijn artikel. Schrijver komt tot de conclusie, dat een beperkte creditexpansie voorgestaan moet worden.

Drs F. J. A. M. MALLENS, De Franse economie uit de impasse van de inflatie.

De Franse economie heeft tot begin 1952 een acute inflatie gekend. Sindsdien is de interne situatie grondig veranderd. Gedurende bijna twee jaar zijn de prijzen niet gestegen. Er heeft zelfs een daling van de prijsindices plaats gevonden. In 1952 waren de particuliere investeringen 6 pCt lager dan in 1951. Schrijver verwacht dat ze in 1953 nog lager zullen blijken te zijn. Ten aanzien van de werkgelegenheid merkt schrijver op, dat deze de toestand van full employment dicht benadert. De verbetering van de handelsbalans is vooral toe te schrijven aan de daling van de wereldmarktprijzen. De conjunctuur van Frankrijk zal in de komende maanden in hoge mate worden bepaald door de export.

— SOMMAIRE —

Drs H. C. BOS, Le développement économique des Pays-Bas en 1953.

Le développement économique néerlandais en 1953 est caractérisé par une augmentation de la production, un léger chômage et un vraisemblablement important boni de la balance des paiements. L'auteur porte attention en même temps, à quelques propositions de réforme des impôts sur le gain.

E. MALFLIET, La situation économique de la Belgique en 1953.

Bien que la situation en bloc, à première vue ait été satisfaisante, les prévisions à long terme ne sont pas favorables, sans plus. L'auteur, en relation avec ceci, s'étend sur le développement de l'exportation, le grand chômage et l'insuffisance des investissements industriels.

Prof. F. L. KIDNER, L'économie des Etats-Unis: 1954.

L'auteur traite les facteurs qui détermineront si l'économie aux Etats-Unis, en 1954, sera plus défavorable.

Prof. Dr H. J. FRIETEMA, Division des surplus de nourriture.

Dans cet article, qui clôture celui paru dans l'„E.-S.B.” le 16 décembre, l'écrivain s'étend sur les conditions et les conséquences des propositions néerlandaises à l'Assemblée de la F.A.O.

Dr H. KÖNIG, „Normale” wirtschaftliche Expansion.

L'auteur étudie le développement économique de l'Allemagne en 1953.

Drs F. J. A. M. MALLENS, L'économie française sortie de l'impasse inflationniste.

L'économie française a, jusqu'au début de 1952, connu une inflation aiguë. Depuis lors, la situation interne s'est complètement transformée.

Nederlands economische ontwikkeling in 1953

De economische situatie eind 1952 ¹⁾

De reactie, die volgde op de Korea-hausse, bereikte in Nederland in het eerste halfjaar van 1952 haar dieptepunt en werd in het tweede halfjaar gevolgd door een opleving, die zich in het bijzonder uitte in het niveau van de industriële bedrijvigheid. Deze productiestijging kwam voor een belangrijk deel ten goede aan de uitvoer en daarmee aan de betalingsbalans, die in 1952 op de lopende rekening een overschot van f 1.840 mln vertoonde (in 1951 een tekort van f 100 mln). De binnenlandse bestedingen namen in geringe mate toe: de consumptieve gezinsuitgaven stegen gedurende het jaar met ca f 300 mln, daarentegen was aan de voorraadintering nog geen einde gekomen, terwijl de netto-investeringen in vaste activa van de bedrijven vrij stabiel bleven. De werkgelegenheid profiteerde, als gevolg van een stijgende arbeidsproductiviteit, weinig van de productie-uitbreiding: het aantal werklozen (excl. D.U.W.-arbeiders) bedroeg eind 1952 ca 144.000, op dat moment een na-oorlogs hoogtepunt en nadien nog overtroffen in Januari 1953 met ca 151.000 werklozen.

Hoewel derhalve eind 1952 moeilijk van een algemene en onmiskenbare deflatietoestand gesproken kon worden, gaf de ontwikkeling van de werkgelegenheid, tezamen met de weifelende buitenlandse conjunctuur (de grondstoffenprijzen, behalve die van metalen, daalden voortgeend), de Regering aanleiding een aantal maatregelen aan te kondigen, die ten doel hadden de bedrijvigheid en in het bijzonder de werkgelegenheid te bevorderen: versnelde uitkering van vergoeding voor oorlogsschade, vergroting van bouwcontingenten en uitvoering van openbare werken.

Het is niet nodig gebleken dit gehele programma te doen uitvoeren, of althans te doen uitvoeren in het tempo, dat de Regering oorspronkelijk voor ogen stond; uitvoering van bepaalde plannen was zelfs ongewenst. De ramp van de watersnood maakte het verrichten van herstel- en wederopbouwwerkzaamheden (in de ruime zin des woords) noodzakelijk, waartoe een beperking van de overige nationale bestedingen noodzakelijk was, teneinde een inflatoire ontwikkeling te voorkomen.

Laten wij zien, welke ontwikkeling uit deze situatie is voortgevloeid. Daarbij is het ten gevolge van de onvermijdelijke vertraging in de statistische informatie niet mogelijk op alle punten reeds het gehele jaar te overzien. Belangrijke wijzigingen ten opzichte van de wel bekende feiten behoeven vermoedelijk echter niet verwacht te worden.

De economische ontwikkeling in 1953.

De stijging van de industriële bedrijvigheid, die zoals reeds vermeld in de tweede helft van 1952 een aanvang nam, zette zich, behoudens een inzinking in de rampmaand Februari, gedurende het gehele jaar voort. De algemene productie, gedurende de industrie (excl. bouwnijverheid) bedroeg eind October 1953 181 (1938=100) tegenover 166 in dezelfde maand van 1952. Deze stijging droeg een algemeen karakter en had niet uitsluitend betrekking op bedrijfstakken, die direct of indirect bij de herstelwerkzaamheden waren betrokken. Dit blijkt bijv. uit het feit, dat ook in de metaal- en textielnijverheid een belangrijke

productiestijging optrad. De hoge productie in de bouwnijverheid was zowel een gevolg van de wederopbouw in de getroffen gebieden, de uitvoering van openbare werken als van de toegenomen woningbouw.

De uitbreiding van de productie leidde, ondanks een hogere arbeidsproductiviteit, tot een sterke inkrimping van het aantal werklozen (excl. D.U.W.-arbeiders), nl. van ca 151.000 in Januari 1953 (139.000 in Januari 1952) tot 63.600 in October 1953 (85.500 in October 1952). In het bijzonder het aantal werklozen in de bouwnijverheid verminderde snel (6.300 in October 1953 tegenover 15.800 in October 1952).

De verbetering van de afzetmogelijkheden, die tot de genoemde productiestijging heeft geleid, wordt weerspiegeld in een toeneming van de nationale bestedingen. Weliswaar bleef de stijging van de totale consumptieve gezinsuitgaven nog beperkt (evenals in de tweede helft van 1952), de netto-investeringen in vaste activa van bedrijven waren in het tweede kwartaal van dit jaar vrij hoog, nl. (in prijzen van 1948) f 510 mln tegenover f 410 mln in het overeenkomstige kwartaal in 1952. Voorraadintering vond ook gedurende het eerste halfjaar van 1953 nog plaats, zij het in zeer geringe mate. Tenslotte moet vermeld worden het hoge peil van de overheidsbestedingen, hoofdzakelijk als gevolg van uitgaven ten behoeve van de herstelwerkzaamheden.

Het verloop van de transacties met het buitenland vertoonde in het afgelopen jaar een interessant beeld. Naar volume steeg de invoer, vooral in het derde kwartaal, vrij aanzienlijk, de uitvoer in mindere mate. Daar het prijspeil van in- en uitvoergoederen ten opzichte van het vorige jaar daalde, kwam deze volumestijging niet volledig tot uitdrukking in de ontwikkeling van de waarden van in- en uitvoer, zodanig zelfs, dat voor het eerste halfjaar van 1953 deze waarden lagen beneden het niveau van het eerste halfjaar van 1952. De betalingsbalans bleef zich gunstig ontwikkelen en vertoonde in het eerste halfjaar van 1953 op de lopende rekening een overschot ten bedrage van f 790 mln (voor het eerste halfjaar 1952 bedroeg dit overschot f 900 mln). In samenhang hiermede groeide de goud- en deviezenvoorraad van De Nederlandsche Bank met ruim f 600 mln van ruim f 3.700 mln ultimo 1952 tot f 4.330 mln in eind October 1953.

Beoordeling van de ontwikkeling in 1953.

Overziet men de hierboven aangeduide ontwikkeling, dan kan geconstateerd worden, dat 1953 in economisch opzicht gekenmerkt werd door een hoog productiepeil, geringe werkloosheid en een belangrijk betalingsbalansoverschot.

Als factoren, die tot dit resultaat hebben geleid, kunnen genoemd worden: de ontplooiing van het herstel van de bedrijvigheid na het dieptepunt van de reactie op de Korea-hausse, de herstelwerkzaamheden in de overstromde gebieden en de uitvoering van openbare werken als onderdeel van de werkgelegenheidspolitiek van de Regering.

De betekenis van de herstelwerkzaamheden moge voor de Nederlandse volkshuishouding als geheel gering zijn (het verlies aan nationaal vermogen ter grootte van f 895 mln bedraagt ca 5 pCt van het nationaal inkomen), bepaalde sectoren werden zeer duidelijk door het herstel beïnvloed. Met name geldt dit voor de bouwnijverheid, die bovendien de gunstige invloed van de uitvoering van

¹⁾ Het statistisch materiaal voor dit artikel werd ontleend aan diverse publicaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

openbare werken onderging, evenals de overheidsbestedingen.

De verbetering van de conjuncturele situatie in 1953, voor zover deze niet het gevolg was van de beide eerstgenoemde factoren, verdient in het bijzonder de belangstelling in verband met de betalingsbalanspositie. De gunstige ontwikkeling ten aanzien hiervan in 1952 moet voor een belangrijk deel toegeschreven worden aan een verminderde invoer, voortvloeiende uit voorraadintering. Zoals reeds vermeld kwam aan deze intering tijdens het eerste halfjaar van 1953 nog geen einde, maar het is de vraag of dit ook gedurende het tweede halfjaar het geval zal blijken. De toenemende productie zal ongetwijfeld het op peil houden en eventueel aanvullen van de voorraden noodzakelijk maken. Wellicht, dat de datende grondstoffenprijzen hierbij enige aarzeling veroorzaken. Een verdergaande stijging van de invoer ligt derhalve in de verwachting. Ook uit dien hoofde is de stijging van de uitvoer een belangrijk verschijnsel, al zal een vermindering van het overschot op de betalingsbalans, na het abnormaal gunstige jaar 1952, niet voorkomen kunnen worden. Dit blijkt reeds uit de cijfers over het geringere saldo gedurende het eerste halfjaar en uit de afnemende groei van de deviezenvoorraad.

In dit verband dient aandacht te worden geschonken aan het verband tussen de betalingsbalans en de monetair situatie. Zoals door de President van De Nederlandsche Bank in de jaarverslagen van die instelling over 1951 en 1952 op heldere wijze is uiteengezet, vormt het beloop van betalingsbalans en deviezenvoorraad een onvoldoende maatstaf voor de beoordeling van de monetair situatie. Van een verbetering van deze situatie kan slechts gesproken worden, indien en voor zover de toename van de deviezenvoorraad gepaard gaat met een geringere toename van de zgn. primaire en secundaire liquiditeiten²⁾. Hoewel ons volledige gegevens ter beschikking staan om de monetair ontwikkeling in 1953 aan de hand van dit criterium te beoordelen, geeft een globale oriëntatie geen aanwijzingen voor een verzwakking van de situatie. Zo blijkt bijv. de verhouding tussen de netto goud- en deviezenvoorraad en de totale geldhoeveelheid (primaire liquiditeiten) eind October

²⁾ De primaire liquiditeit omvat de geldhoeveelheid (chartaal en giraal), de secundaire liquiditeiten die vermogensbestanddelen, die gemakkelijk in geld omgezet kunnen worden en tot geldcreatie kunnen dwingen („near money“).

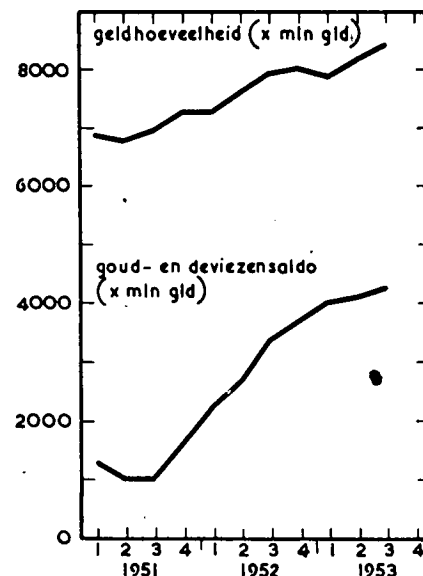
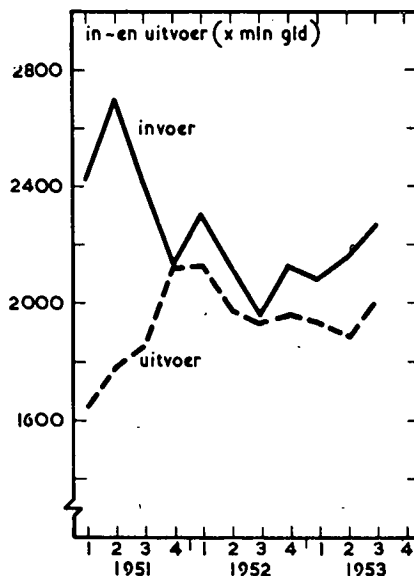
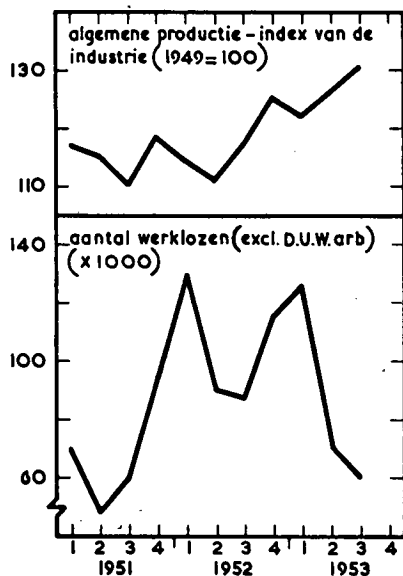
van dit jaar ca 50 pCt te bedragen, tegenover 45 pCt ultimo December 1952. Daarbij dient overigens opgemerkt te worden, dat dit percentage van 50 reeds in Juni werd bereikt en derhalve sindsdien geen verbetering is opgetreden.

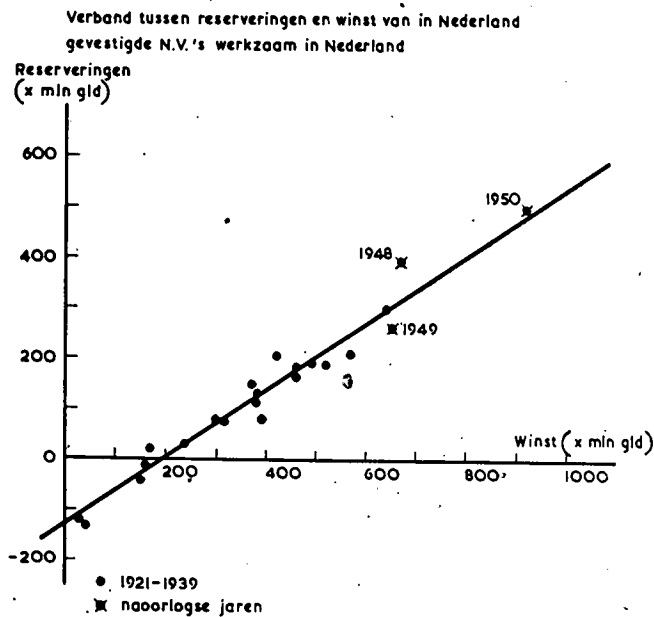
Structurele aspecten van de ontwikkeling in 1953.

Ook in dit overzicht over een betrekkelijk korte periode dient het structurele aspect niet te worden verwaarloosd. De noodzaak van een zodanige groei van het productie-apparaat, dat de toeneming van de beroepsbevolking kan worden opgevangen is een van de belangrijkste, maar tevens moeilijkste problemen waarvoor bedrijfsleven en Overheid zich na de oorlog zien geplaatst. Om deze reden is het verheugend, dat de investeringen in vaste activa, die zich sedert 1951 naar volume vrijwel gestabiliseerd hadden, in het tweede kwartaal van 1953 een niet onaanzienlijke toeneming vertonen. Deze toeneming is niet hoofdzakelijk een afspiegeling van herstel en wederopbouw in de getroffen gebieden, maar, blijkens de investeringen o.a. in textiel- en metaalnijverheid, evenzeer het gevolg van de verruimde afzetmogelijkheden, voortvloeiende uit de conjuncturele opleving.

Een stimulans voor de hier waargenomen ontwikkeling kan met ingang van het komende jaar geleverd worden door het in werking treden van een complex van fiscale verlichtingen voor het bedrijfsleven. Deze verlichtingen kunnen het uitvoeren van bepaalde investeringsprojecten aantrekkelijk maken, waarvoor dit thans nog niet het geval is. Daarnaast zal door vergroting van de netto-winst (dus na belastingaftrek) de mogelijkheid tot interne financiering worden verruimd.

De zorg voor de financiering van de investeringen heeft de laatste tijd geleid tot een aantal concrete voorstellen tot fiscale hervorming, met name van de vennootschapsbelasting. Deze, op zichzelf constructieve en van veel vindingrijkheid getuigende, voorstellen gaan ten dele van tegengestelde doeleinden uit: sommige beogen, ter stimulering van de aandelenmarkt, een beperking van de interne financiering, waartoe een lager belastingtarief voor winstuitdelingen dan voor reserveringen wordt bepleit; andere voorstellen zijn er op gericht, gegeven het onvoldoende aanbod van risicodragend kapitaal, de mogelijkheden tot interne financiering te vergroten, om welke reden juist een verlaagd tarief voor de reser-

Bron: C. B. S.

veringen wordt voorgesteld. Ondanks uiteenlopende doelstellingen hebben deze voorstellen gemeen, de overtuiging, dat het mogelijk is door manipulering van het belastingtarief de verdeling van de netto-winst over uitdeling en aprioristisch oordeel omtrent de quantitative invloed van het belastingtarief op de omvang der reserveringen en uitdelingen, waarover echter weinig empirisch bekend is³⁾, lijkt een waarschuwing tegen overschatting van deze invloed hier op zijn plaats.

In dit verband moge de aandacht worden gevestigd op bovenstaande grafiek, waarin voor de jaren 1921 t/m 1939 de omvang van de netto-winst en de reserveringen⁴⁾ van in Nederland gevestigde N.V.'s werkzaam in Nederland in een zgn. spreidingsdiagram werden uitgezet. De verkregen punten blijken vrij goed aan te sluiten bij een rechte lijn, die door deze punten getrokken kan worden. Deze goede aansluiting brengt tot uitdrukking, dat verreweg de belangrijkste factor, die de omvang van de reserveringen in de periode tussen de beide wereldoorlogen heeft bepaald, de grootte van de winst blijkt te zijn en wel in deze zin, dat bij een toeneming van de winst ca 65 pCt daarvan voor reservering wordt bestemd.

³⁾ Prof. Dr B. Schendstok vermeldt in zijn belangwekkende rede „De Venootschapsbelasting als wetenschappelijk vraagstuk” een substitutie-elasticiteit van 8 pCt, maar acht de waarde van dit cijfer gering.

⁴⁾ Nauwkeuriger: De niet-uitgekeerde winsten, derhalve slechts open reserveringen.

Duidelijk toont deze grafiek, dat men de invloed van allerlei overwegingen tot reservering c.q. winstuitdeling niet dient te overschatten.

In de grafiek zijn tevens de waarnemingen voor een drietal na-oorlogse jaren opgenomen⁵⁾. Hoewel de cijfers op ruwe schatting beruuden, is het merkwaardig te zien, hoe zeer ook deze waarden blijken aan te sluiten bij de lijn, die het vooroorlogse verband tussen reserveringen en winsten aangeeft. Met name blijkt voor de vermelde jaren weinig van een geforceerde omvang der reserveringen. Hoewel men voorzichtig dient te zijn met het trekken van conclusies, moge het bovenstaande dienen als waarschuwing tegen teveel redenering los van de feiten en als uitnodiging tot nader quantitatief onderzoek.

Slotopmerkingen en samenvatting.

Na bovenstaande uitweiding op fiscaal terrein volgen tenslotte nog enige losse opmerkingen over een ander deel van de regeringsmaatregelen, dat per 1 Januari 1954 in werking treedt, t.w. de verlaging van loon- en inkomstenbelasting, de loons- en huurverhoging en daarmee verbonden maatregelen. De directe invloed hiervan is vooral gelegen in de consumptieve sfeer en betekent een stimulans voor de bedrijvigheid. De prijsstijging, die van de loonsverhoging het gevolg zal zijn, zal, in verband met onze concurrentiepositie in het buitenland, de taak van exportbevordering verzwaren. Een beperking in het doorberekenen van de gestegen kosten voor de uitvoergoeders zou derhalve wenselijk zijn.

Samenvattend kan geconstateerd worden, dat de Nederlandse volkshuishouding in 1953 conjunctureel de wind in de zeilen heeft gehad en dat ook voor het komende jaar binnenslands een stevige bries verwacht kan worden. Voor de ontwikkeling in de reële sfeer kan dit tot tevredenheid en vertrouwen in de naaste toekomst stemmen, voor de monetaire en financiële situatie vereist het voortdurende waakzaamheid tegen inflatoire spanningen. Voor de verwachtingen op lange termijn zal men zich niet tot ongemotiveerd optimisme mogen laten verleiden. De afhankelijkheid van onze economie van het buitenland maakt geen volledige beheersing van de binnenlandse situatie mogelijk: het verloop van de wereldconjunctuur (d.w.z. de conjunctuur in de Verenigde Staten) is hier beslissend. In hoeverre hier het gevaar uit deflatoire hoek reëel is, valt moeilijk te beoordelen. In ieder geval zal men in het komende jaar op rukwinden uit uiteenlopende richtingen bedacht dienen te zijn.

⁵⁾ Tot de reserveringen werden niet gerekend belastingreserves en reserveringen voor pensioen- en personeelfondsen, daar deze geen kapitaalreserveringen vormen, maar schulden aan derden. De omvang van deze reserveringen is aanzienlijk. De reserveringen voor belastingdoeleinden bedragen ca 50 pCt van de totale winst. Bij de berekening werden uiteraard zowel de totale winsten als de reserveringen o.a. met de genoemde posten verminderd.

Schiedam.

H. C. BOS.

De economische toestand van België in 1953

Terwijl het jaar 1952 gekenmerkt was door een geleidelijk wegvalen van de uitzonderlijke economische bedrijvigheid wegens de oorlog in Korea, is in 1953 een stabilisatie tot uiting gekomen in de Belgische economie, welke, ingevolge de nieuwe oriëntering van de wereldpolitiek, voor het probleem van een structurele aanpassing wordt gesteld.

Hoewel de globale toestand op het eerste gezicht bevredigend zou kunnen worden genoemd — de productie handhaaft zich inderdaad op een peil evenredig aan dat van 1952, de prijzen en lonen blijven betrekkelijk vast, de fiscale ontvangsten zijn nog aanzienlijk, de verkoop in het binnenland is gunstig gebleven en in groot- en kleinhandel wordt een goede eindejaarsverkoop verwacht

— toch zijn de vooruitzichten op min of meer lange termijn niet zonder meer optimistisch, omwille van zekere ongunstige tekenen, o.a. inzake de export, de aanhoudende grote werkloosheid en het tekort aan industriële investeringen.

Uit de volgende analyse zal blijken hoe in de Belgische economie tijdens 1953 vooral de problemen inzake uitvoer, samengaan met de aanpassing van de industriële structuur, hetzij door uitbreiding van bestaande of oprichting van nieuwe bedrijven, op de voorgrond kwamen.

Productie en buitenlandse handel.

Ten opzichte van 1952 heeft de algemene *industriële activiteit* zich gehandhaafd. Het maandgemiddelde van de eerste negen maanden in 1953 en 1952 belooft inderdaad respectievelijk 118,7 en 118,3 (indexcijfers van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand).

De berekening van het mobiel gemiddelde, waarbij de seizoeninvloeden en de weerslag van de ongelijke lengte der maanden praktisch worden uitgeschakeld, bevestigt niet alleen deze stabilisatie, maar wijst zelfs op een lichte vordering t.o.v. 1952.

Productie-indexcijfer ¹⁾

Mobiel gemiddelde over 12 maanden (1938 = 100)

Tijdvak	Mobiel-gemiddelde
Januari 1950 — December 1950	114,7
Januari 1951 — December 1951	131,5
Januari 1952 — December 1952	121,2
Februari 1952 — Januari 1953	120,5
Maart 1952 — Februari 1953	119,8
April 1952 — Maart 1953	119,6
Mei 1952 — April 1953	119,7
Juni 1952 — Mei 1953	119,3
Juli 1952 — Juni 1953	120,2
Augustus 1952 — Juli 1953	120,8
September 1952 — Augustus 1953	121,5 ²⁾
October 1952 — September 1953	121,4 ³⁾

¹⁾ Dit indexcijfer, opgemaakt door het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, omvat volgende sectoren: steenkolen, sidérurgie, non-ferro metalen, metaalverwerkende nijverheid, glas, textiel, leder en papier. Er dient dus rekening te worden gehouden met het feit dat belangrijke sectoren van het bedrijfsleven, o.a. de electriciteit, het bouwbedrijf en de petroleumraffinerijen niet zijn opgenomen in bedoeld indexcijfer.

²⁾ Voorlopig cijfer.

Voor de verbruiksgoederen producerende industrieën vertonen een gunstige tendentie, terwijl de kapitaalgoederenindustrieën eerder op een lager peil blijven. Dit komt trouwens duidelijk tot uiting in de exportcijfers. De uitvoer van de metaalindustrie en van de metaalverwerkende nijverheid, welke in 1952 gemiddeld 55,4 pCt van de totale export bedroeg, daalde gedurende de eerste negen maanden van 1953 tot 48,2 pCt. Daarentegen kende inzonderheid de textielindustrie een gunstige evolutie. De uitvoer van textielproducten steeg van 15,6 pCt in de totale export tijdens 1952, tot 18,8 pCt voor de eerste negen maanden van 1953.

De bouwnijverheid, alsmede de aanverwante bedrijfstakken (kleinnijverheid, cement- en glasproductie) staan op een hoog peil van bedrijvigheid, hetgeen te danken is aan de gunstige activiteit inzake woningbouw.

In de steenkolenmijnen is de export bevredigend, dank zij een door de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal toegepaste perequatie, welke echter van tijdelijke duur is. De afzet in het binnenland van steenkolen voor industrieel verbruik is zwak, zoals overigens blijkt uit de aanzienlijke steenkolenvoorraden op de mijnterreinen (op 14 November 3.121.527 ton, tegen 1.718.644 ton op 9 November 1952).

Wat de *landbouwproductie* betreft, gaf de oogst van de teelten haver, rogge, gerst en suikerbieten gunstige resultaten. Ingevolge de door meeldauw veroorzaakte schade blijkt de aardappelenopbrengst geringer te zijn,

terwijl voor de tarwe het rendement per hectare 10 à 15 pCt lager is dan in 1952.

De toestand in de zuivelsector blijkt gunstiger te zijn dan in 1952.

In verband met de landbouwpolitiek dient te worden vermeld, dat in de loop der zomermaanden een reeks wettelijke maatregelen werden genomen (rechtstreekse financiële steun of aan de landbouwexploitanten indirect verleende voordelen) met het doel de rendabiliteit en de producten van de landbouw te verbeteren. De Regering heeft bovendien twee wetsontwerpen uitgewerkt, waarvan het eerste, het verbeteren en het vruchtbaar maken van gronden beoogt en het tweede de zogenaamde wettelijke ruilverkaveling behandelt.

Wat de *globale buitenlandse handel* betreft, is de uitvoerwaarde sedert Juni 1952 gestabiliseerd op een peil dat aanmerkelijk lager ligt dan in 1951 en begin 1952 (het maandgemiddelde over de eerste tien maanden bedraagt fr. 9.272 mln in 1953 en fr. 10.292 mln in 1952). De prijsverlagingen en de invoerbepalingen in het buitenland zijn de voornaamste oorzaken van deze toestand.

Inzake het exportvolume wordt daarentegen een toename geconstateerd nl. van 1.715.000 ton als maandgemiddelde over de eerste tien maanden van 1952, tot 2.035.000 ton tijdens dezelfde periode in 1953. Deze toename komt vooral op rekening van de zware goederen zoals kolen, cement, kalk en steen, terwijl voor de metaalconstructie, de ijzer- en staalnijverheid en de chemische producten een teruggang van de uitgevoerde hoeveelheid opvalt. Hieruit blijkt dat de uitvoer van zware producten stijgt ten nadele van de afgewerkte producten, hetgeen wellicht ook gedeeltelijk de vermindering van de exportwaarde verklaart.

De invoer vertoont slechts een lichte daling t.o.v. 1952 (maandgemiddelde voor de eerste tien maanden van 1952 en 1953 resp. fr. 10.119 mln en fr. 9.940 mln).

De aldus ontstane ongunstige verhouding tussen export-import wordt weergegeven door de evolutie van de ruilvoet (105 in 1949, 91 in 1950, 100 in 1951, 103 in 1952 en 90 voor de eerste negen maanden van 1953).

Wegens de vermindering der uitvoerwaarde en het relatief stabiel blijven der invoerwaarde is de handelsbalans sinds September 1952 deficitair gebleven.

Handelsbalans van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

(in miljoenen franken)

Maandgem.	E.B.U.-landen	Niet E.B.U.-landen			Totaal alle landen
		Dollarzone	Andere landen	Totaal	
1950	— 122	— 873	— 249	— 1.222	— 1.244
1951	+ 1.481	— 1.041	+ 7	— 1.034	+ 447
1952	+ 694	— 1.083	+ 350	— 733	— 39
1953 (9 m.)	— 555	— 127	— 29	— 156	— 711

Bron: Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De in 1951 en begin 1952 door de Regering genomen maatregelen hebben tot gevolg gehad dat vanaf het tweede halfjaar van 1952 de uitvoer naar de E.B.U.-landen geleidelijk verminderde, terwijl de positie tegenover de dollarzone aanmerkelijk verbeterde, door de grotere uitvoer naar een kleinere import uit de Verenigde Staten. De heroriëntering van de buitenlandse handel blijkt dus wel in zekere mate geslaagd te zijn, al is de vrees niet ongegrond dat deze toestand een tijdelijk karakter vertoont, ingevolge het afnemen van de Amerikaanse staalbestellingen, welke tot hier toe een groot aandeel hadden in de uitvoer naar de Verenigde Staten. Uit de jongste exportevolutie kan trouwens worden afgeleid,

dat het aandeel van de uitvoer naar de E.B.U.-landen opnieuw stijgt; gezien de statistiek der uitvoervergunningen in October, mag verwacht worden dat dit verloop tijdens de komende maanden zal aanhouden.

Globaal beschouwd is het aanhoudend deficit van de handelsbalans vooral te wijten aan de ongunstige ontwikkeling van de verhouding tussen de export- en importprijzen. De te hoge productiekosten in sommige sectoren van het bedrijfsleven, mede ingevolge de hoge Belgische lonen, welke onvoldoende worden gecompenseerd door een toenemende productiviteit, bemoeilijken de concurrentiekracht op de wereldmarkt, die thans gekenmerkt is door de verkoopsplapte van de grondstoffen, van de halffabrikaten en van de uitrustingsgoederen.

De financiële toestand.

De overheidsfinanciën in België werden, net zoals in alle landen van het Noordatlantisch Pact, sterk beïnvloed door de algemene herbewapening. Dit blijkt overigens uit de werkelijke uitgaven voor landsverdediging, die van fr. 5.785 mln in 1949 stegen tot fr. 19.399 mln in 1952 en fr. 19.700 mln in 1953.

Het begrotingsontwerp voor het dienstjaar 1954 voorziet echter een daling der totale uitgaven (fr. 96,4 mrd tegen 100,4 mrd in 1953). Deze vermindering is te verklaren door het geleidelijk voltooiën van de geplande militaire investeringen en door de spreiding van de bewapeningsinspanning, waarvan men het algemeen programma denkt te eindigen in 1956.

De vereisten der herbewapening hebben sinds 1951 de Regering verplicht voorrang te geven aan de uitgaven voor militaire investeringen ten nadele van de burgerlijke uitgaven. Er wordt voorzien dat slechts vanaf 1955 de burgerlijke investeringen, welke in verband met de modernisering van de spoorwegen en de waterwegen, inclusief de haveninstallaties, vooral noodzakelijk zijn, aanmerkelijk zullen kunnen worden opgevoerd.

De toeneming van de Staatsschuld (fr. 250,373 mrd op 30 Juni 1950, 265,978 mrd op 31 December 1952 en 277,933 mrd op 30 September 1953) staat grotendeels in verband met het aanzienlijk bedrag van de bewapeningsuitgaven.

De omvang van de militaire uitgaven en de noodzakelijkheid van de economische en sociale uitrusting van het land hebben de Staat er toe gebracht, sinds twee jaar het leeuwenaandeel op de kredietmarkt op te nemen. De opbrengst van de laatste Staatslening in October 1953 (fr. 6,9 mrd) inbegrepen, beloopt de bruto-opbrengst der binnenlandse Staatsleningen van 1951 tot October 1953 meer dan fr. 37 mrd. Aldus worden aanzienlijke spaarfondsen op de kapitaalmarkt aangetrokken door de overheidsleningen, die tot hier toe een buitengewoon succes kenden.

De actie van het private bedrijfsleven op de kapitaalmarkt wordt daardoor in sterke mate belemmerd, zoals trouwens blijkt uit de daling van het bedrag van de netto-uitgiften der vennootschappen op aandelen (tijdens het 1e halfjaar van 1953 slechts een maandgemiddelde van fr. 266 mln, tegen 712 mln voor dezelfde periode in 1952).

Deze toestand wijst er tevens op dat het publiek de voorkeur geeft aan niet speculatieve en snel mobiliseerbare beleggingen, zodat, ondanks het feit dat er voldoende kapitaal aanwezig is, een te klein percentage besteed wordt aan industriële investeringen. Dat er overigens ruime liquide middelen bestaan, blijkt uit de vermindering van de discontovoet van de Nationale Bank, die op 28 October jl. nog werd verlaagd van 3 tot 2,75

pCt, zodat het laagste peil werd bereikt sinds 1946. De aldus gevolgde politiek tot prijsverlaging van het krediet steunt zowel de vraag naar consumptiegoederen als naar investeringsgoederen en kan in zekere zin een gunstige weerslag hebben op de kostprijstructuur.

Wat de globale monetaire toestand betreft, nam de totale geldvoorraad in 1953 verder toe, doch in een meer gematigd tempo dan in 1951 en 1952. Het aandeel van het chartaal geld in de geldvoorraad bleef practisch ongewijzigd nl. 59 pCt in September 1953, tegen 58,9 pCt in December 1952.

Evolutie van de geldvoorraad

(in miljoenen franken)

Einde maand	Chartaal geld	Giraal geld	Totaal
1950 - December	92.290	62.942	155.231
1951 - December	99.089	68.691	167.780
1952 - December	102.001	71.121	173.122
1953 - September	104.445	72.317	176.762

Bron: Nationale Bank van België.

Ondanks de expansie ingevolge de Korea-boom blijkt, in vergelijking met de andere Westeuropese landen de financiële stabiliteit, die de vrijwaring van de munt impliceert, verzekerd te zijn, daar de monetaire Overheid zich houdt aan het principe dat de ontwikkeling van de geldvoorraad steeds in overeenstemming moet blijven met het tempo van de werkelijke economische bedrijvigheid.

Werkgelegenheid en werkloosheid.

Niettegenstaande de hoogconjunctuur bleef de werkloosheid in 1951 op een betrekkelijk hoog peil, dat door het wegvallen van de uitzonderlijke activiteit tijdens 1952 en 1953 nog geleidelijk steeg.

Volledige werkloosheid¹⁾

Daggemiddelde

	Mannen	Vrouwen	Totaal
1951	101.232	52.220	153.452
1952	108.059	65.511	173.570
1953 (10 maanden)	114.185	66.679	180.864

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling en Werkloosheid.

¹⁾ Ingevolge de zeer ruime reglementering inzake werkloosheidsvergoeding dienen de statistieken over de werkloosheid in België met de meeste omzichtigheid te worden geïnterpreteerd en mogen zij als zodanig niet met de gegevens over de werkloosheid in het buitenland worden vergeleken.

In de loop van 1953 heeft de teruggang van de kapitaalgoederenindustrieën een vermindering der werkgelegenheid veroorzaakt. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de gunstige toestand van de verbruiksgoederenindustrieën, waar inzonderheid voor de textielindustrie de werkloosheid der vrouwen vermindert (van Juni tot September met bijna 6.000 eenheden).

Voortgaande op de door de Regering aangenomen norm der volledige werkgelegenheid (geschat op 120.000 volledig werklozen voor de komende jaren) vertonen de gemiddelden voor 1951, 1952 en 1953 een werkloosheid, die deze norm overtreft, met resp. 33.000, 54.000 en 61.000 eenheden.

De werkloosheid treft vooral het Vlaamse landsgedeelte. In deze streek zijn 71 pCt volledig werklozen, tegen 16 pCt in Wallonië en 13 pCt in het arrondissement Brussel.

Daar de structurele werkloosheid wordt geschat op 25.000 personen, nl. ongeveer 50 pCt van de werkloosheid in 1952 en 1953 die genoemde norm overtreft, stelt zich vooral in dit verband het probleem van de werkverschaffing, welke onvermijdelijk samen moet gaan met een aanpassing van de economische structuur van het land.

Onder de middelen om deze werkloosheid uit te schakelen wordt onder andere gewezen op de noodzaak tot oprichting van nieuwe industrieën en uitbreiding van bestaande nijverheden, het opvoeren der specialisatie en een betere geografische mobiliteit der arbeidskrachten.

Van Waalse zijde wordt de nadruk gelegd op de noodzaak het bestaande economische apparaat aan te passen en uit te breiden; de oplossing der werkloosheid zou dan ook grotendeels liggen in een grotere mobiliteit der arbeidskrachten.

Van Vlaamse zijde wordt meer aangedrongen op de vestiging van nieuwe industrieën in het Vlaamse land, dat ten opzichte van de Waalse zware industrie een tekort heeft aan kapitaalgoederenindustrieën en waar zowel arbeidskrachten als industriële mogelijkheden bestaan.

Tegenover de thans bestaande mobiliteit der arbeidskrachten wordt als compensatie een evenredige mobiliteit der industrie voorgestaan en zulks om economische, sociale, familiale en culturele redenen.

In dit opzicht dient de aandacht te worden gevestigd op de tijdens de jongste jaren opgerichte grote industrieën in de Vlaamse gewesten (van 1950 tot 1952 o.a. 3 petroleumraffinaderijen in het Antwerpse en een chemisch en pharmaceutisch bedrijf en in 1953 drie metaalverwerkende bedrijven).

Globaal beschouwd blijkt de industrialisatie in genoemde streek zich langzaam uit te breiden. Volgens de verklaringen van de Eerste Minister, de heer Van Houtte¹⁾ zou een dergelijke uitbreiding jaarlijks de gelegenheid bieden om ten minste een 5.000 tal supplementaire arbeiders tewerk te stellen, hetgeen een verhoging betekent van de werkgelegenheid in Vlaanderen van ongeveer 1 pCt per jaar. Dit rythme, aldus de Eerste Minister, is onvoldoende om binnen afzienbare tijd werkgelegenheid te verschaffen aan alle beschikbare arbeidskrachten; zowel tegenwoordige als toekomstige, vooral indien men rekening houdt met de verhoging der productiviteit.

Dat de productiviteitstoename overigens een vermeerdering van werkgelegenheid bemoeilijkt, blijkt indirect uit de vergelijking van de werkloosheidsstatistieken der maand September in 1952 en 1953. De werkloosheid is praktisch niet verminderd in de papier- en scheikundige nijverheid, sectoren die t.o.v. het vorig jaar een herleving kenden, terwijl de werkloosheid zelfs toenam, in sectoren die nochtans tijdens de jongste maanden gunstig evolueerden, zoals de textielindustrie en het bouwbedrijf. De toegenomen rationalisatie verklaart grotendeels het feit dat er geen overeenstemming bestaat tussen het verloop van de productie en van de werkgelegenheid.

Vooruitzichten inzake investeringen en nieuwe industrieën.

Het probleem van de oprichting van nieuwe industrieën kan evenwel slechts op min of meer lange termijn worden opgelost en vereist een aanhoudende inspanning zowel van de Overheid als van de private sector, waarbij rekening dient te worden gehouden met de afzetmogelijkheden, geboden door de huidige conjunctuur.

In dit verband dienen twee belangrijke wetsontwerpen ten bate van de nieuwe investeringen genoemd te worden.

Het wetsontwerp nr 637 (17 Juli 1952) betreft de instelling van een Nationale Maatschappij voor Investerings, die rechtstreekse participaties zou nemen in het kapitaal van nieuwe ondernemingen tot een bedrag van hoogstens 50 pCt van het nominaal kapitaal van de onderneming, terwijl het wetsontwerp nr 639 (17 Juli 1952) zekere fiscale aanpassingen voorziet voor de oprich-

ting van nieuwe of uitbreiding van bestaande ondernemingen in de streken, aangetast door structurele werkloosheid, achteruitgang in de tewerkstelling en ontorekende economische ontwikkeling.

Beide wetsontwerpen stuiten evenwel op het verzet van de financiële kringen en van de grootindustrie.

Wat het wetsontwerp nr 637 betreft, staat men wantrouwig tegenover deze vorm van staatsinmenging. Men kan zich in dit verband afvragen of een vermindering van staatsinterventie op een ander gebied, nl. de bankreglementering, geen betere resultaten zou kunnen afwerpen. Indien aan de banken — welke thans door het opgelegd systeem der dekkingscoëfficiënten meer dan 50 pCt van hun gedeponeerde fondsen in schatkistcertificaten op korte termijn moeten beleggen — een grotere vrijheid werd gegeven om een ruimer beleggingsveld te bestrijken, dan zouden de private ondernemingen een veel groter deel van de actiemiddelen der banken kunnen verkrijgen.

Hetzelfde kan worden gezegd voor de institutionele beleggers, zoals de verzekeringmaatschappijen en de spaarorganismen, die door een herziening van hun statuut, dat hoofdzakelijk het opnemen van niet-risicodragend kapitaal voorziet, in aanzienlijke mate een financieringsbron voor de private investeringen zouden vormen.

Zonder nader in te gaan op deze mogelijkheden, kan alleen worden gezegd dat dergelijke maatregelen de vraag naar aandelen zou doen toenemen maar dat, anderzijds, de gedane beleggingen minder zeker zouden worden.

Hoewel thans herhaaldelijk verwezen wordt naar buitenlandse initiatieven ter bestrijding van de werkloosheid, o.a. de „trading estates” (industrieparken) in Groot-Brittannië, de instelling van het „Plan national d'aménagement du territoire” in Frankrijk door een wet van 8 Augustus 1950, het aanleggen van belastingvrije reserves zoals in Zweden en Zwitserland en de aantrekking van Amerikaanse investeringen zoals in Nederland geschiedt, zijn in die zin praktisch nog geen realisaties in België te vermelden.

Wat het aantrekken van Amerikaanse kapitalen betreft, kan echter op grond van het accordé tussen België en de Verenigde Staten, inzake de waarborg voor private Amerikaanse fondsen in België, gesloten door wisseling van brieven en gedagtekend te Washington op 7 en 12 Mei 1952 (Parlementair stuk, Senaat, nr 444, zitting 1952-1953), worden verwacht dat in de loop van 1954 tot realisaties zal kunnen worden overgegaan.

Verder zouden, naar het voorbeeld der Engelse „trading estates”, in de Limburgse en Antwerpse Kempen binnenkort twee industrieparken worden opgericht, terwijl elders in het Vlaamse land in dit verband plannen worden uitgewerkt.

Het loonprobleem.

De conjunctuurterugloop heeft tijdens 1953 in België vooral het vraagstuk der arbeidskosten op de voorgrond gebracht. Van een land van lage lonen is België inderdaad na de oorlog geëvolueerd tot een land van hoge lonen. Begunstigd door de na-oorlogse omstandigheden en daarna door de Korea-boom lieten de gevolgen van een dergelijke structuurverandering zich slechts in geringe mate gevoelen. De in 1952 ingezette recessieperiode heeft, mede ingevolge de groeiende concurrentiekracht van de nabuurlanden, waaronder vooral Nederland en Duitsland, het probleem der loonverschillen in het volle licht gesteld.

Was het Belgisch loonpeil in 1952 het hoogst in Europa

¹⁾ Rede van de heer Van Houtte, Eerste Minister, tot de Christelijke werkgevers te Antwerpen op 21 November 1953.

(met uitzondering van Zwitserland, Zweden en Luxemburg) thans blijkt in de meeste buurlanden een tendentie tot loonaanpassing tot uiting te komen. Daar de lonen in België tot in Augustus jl. min of meer stabiel gebleven zijn ingevolge hun koppeling aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen, waarvan het maandgemiddelde voor de eerste zes maanden 412,8 bedroeg, zouden de verschillen een neiging vertonen tot verminderen. Daar genoemd indexcijfer van 413,9 (Juli) opnieuw is gestegen tot 418,6 (September) en 418,3 (October) zijn loonsverhogingen teweeggebracht in verschillende sectoren (textielnijverheid, steengroeven, voedingsnijverheid, papierindustrie enz.) zodat de nagestreefde verlaging der arbeidskosten langs die kant moeilijk bereikt schijnt te kunnen worden.

Het loonverschil, dat ten opzichte van de Nederlandse lonen bijzonder hoog is (ongeveer 40 pCt), heeft vooral in het kader van de Benelux tijdens het jaar 1953 aanleiding gegeven tot diverse moeilijkheden, daar de Belgische binnenlandse markt meer en meer te lijden had onder de druk van de goedkopere Nederlandse producten.

De Nederlandse concurrentie waarmede sommige Belgische bedrijfstakken (een gedeelte van de textielnijverheid, glas- en vaatwerk, kachels, sigaren, schoenen, houten meubels, suikergoed en papier) hebben af te rekenen, gaf aanleiding tot beschermende maatregelen van tijdelijke aard ten gunste van de getroffen sectoren. Op de interministeriële Benelux-conferentie, te 's-Gravenhage, gehouden op 24 Juli 1953, werd een protocol opgesteld waarin contingentering van de Nederlandse invoer en compensatieheffingen worden voorzien, teneinde aan de bedreigde sectoren de tijd te geven om zich aan te passen.

De kwestie der loonverschillen heeft ongetwijfeld de oplossing van andere Benelux-problemen verhinderd. De te Luxemburg gehouden conferentie op 9 December jl. betekent echter een positieve stap in de richting van de economische unie, vermits een principieel akkoord werd bereikt over de vrijmaking van het kapitaalverkeer en de gemeenschappelijke handelspolitiek tegenover derde landen.

Slotbeschouwingen.

Het in Benelux-verband gerezen geschil heeft duidelijk aangetoond dat, afgezien van de in Nederland gevoerde strakke loonpolitiek, de productiekosten in sommige sectoren van de Belgische industrie te hoog liggen. Bo-

vendien heeft de exportbevordering in verschillende nabuurlanden (fiscale faciliteiten, terugbetaling van sociale lasten en wisselvergoedingen) de positie van de Belgische export niet alleen bemoeilijkt, maar zelfs in sommige sectoren der verwerkende industrieën de winstmarges sterk doen inkrimpen, zodat de normale investeringen via zelffinanciering in het gedrang worden gebracht en wel in een periode dat het private sparen in geringe mate wordt aangetrokken door de industriële investeringen.

In dit verband dringen de industriële kringen in België aan op verweermaatregelen met het oog op het neutraliseren van de buitenlandse artificiële exportbevordering. Daar de traditionele economische politiek is ingesteld op een orthodoxe vrijhandelspolitiek schijnt men van overheidswege eerder aarzeland te staan tegenover het nemen van dergelijke maatregelen.

Wat de Belgische kostprijsstructuur betreft is het overigens duidelijk dat, gezien de onmogelijkheid de lonen te verlagen, de enige uitweg om de concurrentiekracht te vrijwaren is gelegen in een grotere rationalisatie en concentratie van de conjunctuurgevoelige industrieën.

Dit vereist niet alleen aanzienlijke investeringen, een doel dat onder andere wordt nagestreefd door de wet van 7 Augustus jl. betreffende de steunverlening (nl. kredietfaciliteiten) bij de oprichting, de uitbreiding, de wederuitrusting en de rationalisatie van industriële en ambachtelijke ondernemingen, maar veronderstelt ook een voortdurende inspanning om aan een stijgende productie een evenredige verhoging van de afzet te laten beantwoorden. De Belgische export is echter gekenmerkt door een grotere verscheidenheid van uitgevoerde producten, een aanzienlijk aantal exportfirma's, waaruit de betrekkelijke geringheid volgt van de bestellingen, die iedere exporteur afzonderlijk boekt, terwijl zich moeilijkheden voordoen inzake marktprospectie in soms uitgestrekte gebieden. Een meer collectief optreden blijkt hier geboden te zijn, temeer daar België, zoals Nederland, is aangewezen op een economische structuur in functie van de buitenlandse vraag. De realisaties inzake internationaal-economische samenwerking en meer in het bijzonder de nagestreefde Europese integratie zullen wellicht meer en meer de inspanningen van de private ondernemingen en van de Overheid bepalen om zowel de levensstandaard als een hoog peil van werkgelegenheid in België te vrijwaren.

Wezembeek-Oppem.

E. MALFLIET.

The economy of the United States: 1954

An appraisal of the economy of the United States and the prospects for the immediate future, even, and perhaps especially, within the limits of this brief note, should proceed upon an understanding of the history of the last two decades. It is common knowledge that the decade of the nineteen thirties was characterized by a large volume of unemployment and, as related to the physical potentiality, a very low level of economic activity. Substantial increases in output had occurred prior to the outbreak of war in Europe in 1939 but they were not sufficient to eliminate unemployment as a major economic problem. From 1933 to 1939 the Gross National Product rose from \$ 55.8 billion to \$ 91.3 billion while the volume of unemployment fell from 12.8 million to 9.5. The latter

figure represented approximately 17.2 per cent of the labor force ¹⁾.

With the onset of hostilities in Europe and even more notably with the entry into the war of the United States in December of 1941, the level of output and employment expanded very rapidly. The needs of the military and of the allies of the United States, the attempt to maintain a civilian standard of living consistent with the effective prosecution of the war and the monetary and fiscal policies employed in financing the war effort

¹⁾ For Gross National Product see U.S. Department of Commerce, Bureau of Foreign and Domestic Commerce, *National Income, 1951 Edition*, A Supplement to the Survey of Current Business (Washington, 1951), Table 4, p. 151; and for unemployed as percentage of total civilian labor force see *Economic Indicators*, October, 1953, issued by the Joint Committee on the Economic Report, 83d Cong., 1st sess. (Washington, 1953), p. 7.

all conspired to produce enormous increases in output and employment. Gross National Product rose from \$ 91.3 billion in 1939 to \$ 213.7 in 1944 while employment rose to 54,630,000 and unemployment virtually disappeared ²⁾).

That an economy as viable as that of the United States would thus respond to the impact of hostilities conducted on a world-wide scale is not surprising. What is more surprising to many students of economics is that, contrary to widespread predictions of economic collapse, the level of economic activity was sustained through the difficult period of postwar readjustment. The Gross National Product rose in every year, save only 1949 when it stood at \$ 258.2 billion as compared with \$ 259.0 billion for 1948 ³⁾). The level of employment, absorbing the returning armies, continued to grow and the volume of unemployment never exceeded 5.0 per cent of the civilian labor force except in 1948, 1949 and 1950. During the remainder of the entire postwar period it was typically much less than 3 per cent ⁴⁾). Since the single decline in Gross National Product referred to above, the Gross National Product has continued to rise reaching a seasonally adjusted annual rate of \$ 371.0 billion in the third quarter of 1953 ⁵⁾, at which time the total level of employment stood at 62.3 million and unemployment at less than 2 per cent of total civilian labor force. This is close to the minimum consistent with normal „frictional” unemployment.

The figures on Gross National Product set forth above represent measurements in current dollars unadjusted for the very substantial increases in the general price level. But even when this adjustment is taken into account, the increases in production and in productivity have been enormous. There is no doubt that large government expenditures for national security have, particularly in the period beginning with 1951, been important factors in the sustained growth of output and of employment. But even in the second quarter of 1953 all national security programs including the military services, international security and foreign relations (except foreign loans), atomic energy development and control, promotion of the merchant marine, economic stabilization and civil defense involved expenditures of only \$ 51.5 billion as compared with a Gross National Product of \$ 371.0 billion. Additional very strong stimuli to the maintenance of high level economic activity is to be found in the area of private capital formation including residential construction, and in the substantial private consumer spending in the acquisition of durables, especially automobiles and appliances. Gross private domestic investment in the third quarter of 1953 stood at an annual rate of \$ 57.5 billion of which \$ 11.5 billion represented nonfarm residential construction and producer durable equipment represented \$ 27.0 billion ⁶⁾).

This, then, is a picture of the economy of the United States twelve years after the attack on Pearl Harbor. Despite heavy burdens for national security, it is a period of unparalleled prosperity. Personal income, corporate profits and other income shares (with the sole exception of farm income which has had a modest decline) stood at close to all time high levels. But despite this currently satisfactory situation there is considerable discussion in the United States concerning the likelihood of a de-

cline in the level of economic activity, employment and prices. This is a matter of such concern to the United States and to other parts of the world that one can hardly ignore it. What, then, can be said concerning the immediate future of the economy of the United States? Are there signs of substantial decline or of developments which could produce it? Are there suggestions, as well, of the availability of techniques by which a decline might well be arrested before it reaches major proportions? These are questions to which we now must turn.

Employment, wages and income, 1953.

Total personal income, in terms of seasonally adjusted annual rates, amounted to \$ 285.8 billion in September 1953 as compared with \$ 276.4 billion in the same month of 1952. All shares, wages and salaries, interest and dividends and transfer payments and other income increased; the only exception was to be found in proprietor's and rental income which probably reflects the decline in farm incomes referred to above. It is significant to note, however, that while the figure showing the annual rate for September 1953 exceeds the comparable figure for August of the same year ⁷⁾. Indeed the Gross National Product for the third quarter of 1953 declined by about one-half billion dollars from the second quarter — the decline in government expenditures for national security and the decline in business inventory accumulation more than offsetting the continued rise in consumer expenditures ⁸⁾.

Employment has been maintained at very high levels. In September of 1953 total employment was 62,306,000 as compared with 63,000,000 one month earlier, but in the latter month the civilian labor force ⁹⁾. The average work week remains at high levels approximately 40.5 hours for August of 1953 while average hourly earnings and average weekly earnings rose in August of 1953 to levels in excess of the level achieved in the same month in 1952 ¹⁰⁾.

The generally favorable outlook suggested by the materials set forth above must be viewed in the light of evidence of a somewhat less optimistic character. The seasonally adjusted annual rate for gross private domestic investment declined in August by about three and one-half billion dollars. It is believed that this resulted in large part from a substantial decline in inventory accumulation ¹¹⁾. Expenditures for non-farm residential construction declined in August for the third consecutive month ¹²⁾. The tendency to a decrease in the volume of residential construction is borne out, as well, by a decline in the number of new housing starts to 94,000 in August of 1953 as compared with 99,000 in 1952 ¹³⁾.

Additional suggestions of impending decline in the level of economic activity may be seen in the third consecutive month of decline in business sales since June of 1953 and in the tendency of business inventories to rise ¹⁴⁾.

The discussion above suggests that the beginning of the new year finds the economy of the United States charac-

⁷⁾ Department of Commerce, Office of Business Economics, *Survey of Current Business* (November, 1953), p. S-1.

⁸⁾ *Economic Indicators* (October, 1953), p. 2.

⁹⁾ *Ibid.*, p. 7.

¹⁰⁾ *Ibid.*, p. 11.

¹¹⁾ *Ibid.*, p. 15.

¹²⁾ *Ibid.*, p. 17.

¹³⁾ *Ibid.*, p. 18.

¹⁴⁾ *Survey of Current Business* (November, 1953), p. S-3.

¹⁾ *Economic Indicators*, pp. 2 and 7.

²⁾ *Ibid.*, p. 2.

³⁾ *Ibid.*, p. 7.

⁴⁾ *Ibid.*, p. 2.

⁵⁾ *Ibid.*, p. 15.

terized by divergent movements of a kind which may presage a mild decline in the level of economic activity and employment. Consider, for a moment, the extent to which there are offsets and the manner in which they may be made effective.

Money market conditions during a substantial part of 1953 have been somewhat tighter than in the recent past. The Federal Reserve System, in adopting a more flexible monetary policy in 1951 has from time to time thereafter produced declines in member bank reserves and general increases in interest rates. This movement was accentuated in 1953 by the issue of a long-term government loan at a higher interest rate than had previously obtained. But the very flexibility of the newer policy has been a source of strength and in recent months the Federal Reserve Banks have again been absorbing United States securities and thus enhancing the reserve position of the banks ¹⁵). There is no reason to suppose that a credit stringency imposed by central bank policy will contribute to any substantial decline in business activity. This is further evidenced by the decline in commercial bank borrowings at the Federal Reserve Banks which stood at \$ 468 million in September of 1953 as compared with \$ 683 million a year earlier ¹⁶).

Factors leading to a favorable appraisal of the maintenance of high levels of aggregate demand for goods and services in the United States in 1954 include the probable net effect of certain tax changes. Personal income tax rates are by law scheduled to decline on January 1, 1954 by an average of about ten per cent. This is calculated to result in a decline in tax revenue of an annual rate of about three billion dollars ¹⁷). This should offset a considerable decline in personal income and should tend to maintain the level of aggregate demand so far as it consists of consumer expenditure. To this must be added the further decline in tax receipts consequent upon the expiration of the corporate excess profits tax. While this is estimated to result in a decline in revenue in the order of two billion dollars, its results respecting the aggregate demand for goods and services are more debatable for it is not clear whether this may not actually inhibit certain kinds of business expenditures. The estimated increases in disposable income arising from the declines in tax yields indicated above may in part be offset by a scheduled rise in social security taxes. Present estimates suggest that this will increase social security contributions from employees in the amount of \$ 647,892,000, a similar amount from employers and approximately \$ 70,250,000 from the self-employed ¹⁸). While these increases are scheduled to go into effect in 1954 according to present law, there are strong moves to press for their elimination or deferment when the Congress meets in January. It is not possible to predict the outcome in this respect.

To the other favorable indications of high level economic activity in the United States for 1954 must be added one further note. Here we should speak, not of the likelihood of a decline in employment and Gross National Product of a modest proportion (say a five per cent decline in Gross National Product) which is entirely likely, but of a decline of more significant size and of longer dura-

tion. This, I think, is more unlikely; the reasons for this view are not difficult to describe but they must be viewed, at best, as informed speculations.

The Employment Act of 1946, passed for the purpose of implementing the efforts of the government to maintain high levels of employment and of output, has not been tested by any substantial deflationary movements since its passage. During the very mild recession in business activity and in prices in 1949 there were widespread discussions concerning the efficacy of government efforts to prevent more precipitate declines but the fundamental and underlying forces at work remained inflationary in character and no substantial remedial actions were taken.

At the present moment, however, there appears to be widespread bi-partisan support for the view that any significant reductions in the level of income and of employment should at once be confronted with positive government action to retard or reverse the movement. The President of the United States, in a major public address in November, declared it to be the policy of his administration to use all of the powers of the government to avert a serious depression should it, contrary to his expectations, appear to be threatened. The policy of the administration, and of the Congress as defined in the Employment Act of 1946, may be implemented effectively within a relatively short time should the need arise. The Council of Economic Advisers, except for a brief hiatus in 1953, has made continuing inquiry into the underlying movements to the economy and the Congressional Joint Committee on the Economic Report has similarly had a staff continually appraising the performance and potentialities of the Nation's productive resources. A substantial volume of public expenditures for much needed capital improvement at the state and local, as well as Federal, level could be expected to provide a significant force in the maintenance of high levels if aggregate demand and, as was indicated earlier, the central banking authorities are in a position to provide a financial atmosphere conducive to the expansion of both private gross investment and the acquisition of consumer durables. With these elements of the situation in view, there is a widespread opinion among economists and in the business community which supports the proposition that no substantial decline is to be anticipated during the coming year.

One aspect of the whole problem has not yet here been touched, namely the likely course of the volume of foreign trade. It is common knowledge that exports from the United States in recent years have been very large although a large proportion, frequently approximating one-third of the total, have been „grant in aid“ shipments ¹⁹). The volume of such foreign aid shipments may be expected to decline in 1954 and this may be looked upon as one of the depressing factors in the American economy although, for the reasons set forth above, it is unlikely to lead to a decline of any significant size. The volume of imports to the United States, depending as it does to such a large extent upon the level of income in this country, could, on the basis of the argument set forth above, be expected to continue at high levels. It has shown some mild decline in the last three months but still stands well above the levels of the same period one year ago. Of course the long-run future of imports depends in large part upon the future of tariff legislation. On this point the political scene is mixed and

¹⁵) Board of Governors of the Federal Reserve System, *Federal Reserve Bulletin* (November, 1953), p. 1154.

¹⁶) *Ibid.*, p. 1160.

¹⁷) Address by the Secretary of the Treasury, American Bankers' Association, Washington, D.C. (September 22, 1953).

¹⁸) Estimates made from data to be found in United States Department of Health, Education and Welfare, *Social Security Bulletin*, Vol. 16, No. 10 (October, 1953) and Federal Security Agency, *Your Social Security*, 1953, p. 20.

¹⁹) *Economic Indicators* (October, 1953), p. 20.

it is most difficult to estimate the course of tariff discussions in the near future. But the bulk of the tariff treaties executed under the reciprocal trade program have a long time yet to run and it would be surprising if, even in the untoward event of a reversal of tariff

policy, it would substantially effect the level of imports in 1954. This level will depend more upon the level of income in the United States which may be expected to continue at a satisfactory annual rate.

Berkeley, California.

FRANK L. KIDNER.

Verdeling der voedseloverschotten

In het vorige artikel ¹⁾ zijn wij ingegaan op bepaalde moeilijkheden, die verwacht mogen worden, indien het voorstel zou worden verwezenlijkt, dat door de Nederlandse delegatie in de Algemene Vergadering van de F.A.O. is gedaan. Dit voorstel behelst een internationale regeling tot stand te brengen, in het kader waarvan aan de overschotten, waarmee de internationale markt voor landbouwproducten wordt bedreigd, een zodanige bestemming zou moeten worden gegeven, dat hierdoor wordt bijgedragen in het voedseltekort, dat met name in Zuid-Oost Azië heerst, terwijl tevens zou moeten worden bereikt, dat deze wijze van liquidatie van de voorraden geen ongunstig effect op de prijsvorming op de wereldmarkt zou uitoefenen. De moeilijkheden, waarop wij in het vorige artikel nader zijn ingegaan, hadden in het bijzonder betrekking op te verwachten repercussies op de prijsvorming in de ontvangende landen en tevens op secundaire repercussies op de wereldmarkt. Een en ander zou de positie van producenten in de ontvangende landen en elders in zodanige mate ongunstig kunnen beïnvloeden, dat dit effect als een bijkans onoverkomelijk bezwaar zou moeten worden beschouwd. In het volgende zal nog nader op enkele andere bezwaren worden ingegaan, die bij een verwezenlijking van de Nederlandse zijde gedane suggestie mede in aanmerking moeten worden genomen.

Een regering van een land, die plotseling over een grote hoeveelheid goederen komt te beschikken, zal maatregelen moeten nemen voor de distributie daarvan. Hierbij heeft zij de keuze tussen twee mogelijkheden en wel a: de overheid creëert een eigen distributie-apparaat, zoals in ons land is opgebouwd vlak vóór en tijdens de oorlogsjaren, toen de schaarste aan levensmiddelen een rantsoenering noodzakelijk maakte of b: de overheid schakelt de gevestigde groot- en kleinhandelaren in.

Wat de eerste mogelijkheid betreft, kan worden opgemerkt, dat de opbouw van een eigen distributie-apparaat — hetgeen dus de aanstelling van speciale ambtenaren en de inrichting van distributiedepôts betekent — des te bezwaarlijker is, naarmate de overheid minder de beschikking heeft over voldoende even bekwame als betrouwbare krachten. Deze moeilijkheid wordt wat onderontwikkelde landen betreft, gemakkelijk onderschat. Bovendien verdient het creëren van een eigen distributie-apparaat evenmin aanbeveling, wanneer de distributie een eenmalig karakter heeft. Al is niet bij voorbaat uitgesloten, dat ook in de toekomst voorraden zullen worden gevormd, bij de afzet waarvan ook van de internationale regeling gebruik wordt gemaakt, toch is de kans groot, dat de uitwerking van het onderhavige voorstel in feite slechts betrekking zal hebben op de liquidatie van de thans bestaande overschotten.

Anderzijds blijken zich tevens bezwaren voor te doen, indien men van de tweede mogelijkheid gebruik zou maken en dus de handel zou inschakelen. De positie en de mentaliteit van de Oosterse handelaar namelijk

wijken belangrijk af van die van de handelaar in Westerse landen. Veelal immers neemt de handelaar in het Oosten — en dit geldt vooral ten plattelande — een monopolistische positie in, terwijl de Oosterling geheel andere opvattingen huldigt ten opzichte van het dienen van de betrekkingen van zijn relaties, getuige het algemeen gebruik te overvragen. Voorts hebben verschillen in transportkosten in een groot land als India een niet te onderschatten betekenis. Dit zal er toe moeten leiden, dat de prijzen, waartegen de goederen in de verschillende delen van het land aan de consument beschikbaar worden gesteld, sterk uiteenlopen. In dit verband is van belang, dat een aanzienlijk deel van de bevolking analfabeet is, zodat geen gebruik kan worden gemaakt van moderne voorlichtingsmiddelen om de consumenten op de hoogte te brengen van de beschikbare hoeveelheden en van de prijzen, die zij daarvoor moeten betalen, zodat ook uit dien hoofde misleiding op grote schaal kan worden verwacht.

Uit hetgeen in dit en het vorige artikel is opgemerkt, zou kunnen worden geconcludeerd, dat het vraagstuk, waarvoor Minister Mansholt te Rome de aandacht van de Algemene Vergadering van de F.A.O. heeft gevraagd, onoplosbaar wordt geacht en dat er geen aanleiding bestaat dit probleem nader te doen bestuderen. De lezer neme hierbij in aanmerking, dat wij het onderhavige vraagstuk uitsluitend vanuit één gezichtspunt, nl. dat van de technische uitvoerbaarheid, hebben belicht en dat wij niet zijn ingegaan op de financiële en politieke aspecten daarvan. Van belang is met name de vraag of de Amerikaanse Regering bereid zal blijken de beschikingsmacht over de gevormde voorraden aan een internationale organisatie over te dragen; en van een niet te onderschatten betekenis zijn tevens anti-Amerikaanse gevoelens in Zuid-Azië.

Het is inmiddels duidelijk dat een dergelijke negatieve conclusie hoogst onbevredigend zal moeten worden geacht, al kan daartegenover worden gesteld, dat men niet moet doorgaan bepaalde wensen te koesteren, als eenmaal onomstotelijk is komen vast te staan, dat een verwezenlijking daarvan te enen male onmogelijk blijkt te zijn.

Voordat wij ons standpunt ten aanzien van het vraagstuk in kwestie bepalen, lijkt het ons noodzakelijk nog enkele opmerkingen te maken.

In de eerste plaats kan het goed zijn nog even in te gaan op de kwantitatieve betekenis van de overschotten, die de wereldmarkt voor landbouwproducten bedreigen. Reeds hebben wij gesteld, dat hier sprake is van zeer aanzienlijke hoeveelheden. Toch dient te worden bedacht, dat deze op zichzelf omvangrijke voorraden slechts een fractie van de wereldproductie en van de wereldconsumptie uitmaken. Dit laatste betekent, dat de gevormde overschotten zonder al te grote bezwaren in het normale handelsverkeer zouden kunnen worden gebracht, in geval de reeks grote oogsten, die kenmerkend zijn geweest voor de laatste jaren, worden onderbroken door

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 16 December 1953.

oogsten van een veel geringere omvang. En de kans op een minder gunstige oogst mag niet worden onderschat. Op deze wijze zou het probleem a.h.w. als vanzelf worden opgelost, althans wat de bedreiging van de wereldmarkt betreft. Hierbij komt — en Minister Mansholt heeft hierop uitdrukkelijk gewezen — dat algemeen wordt aangenomen, dat de wereldvoedselproductie in de naaste toekomst waarschijnlijk geen gelijke tred zal kunnen houden met de toename van de wereldbevolking en met de feitelijke vraag naar voedingsmiddelen. Beide laatste overwegingen zijn voor de wereldboerenbond, de International Federation of Agricultural Producers, aanleiding geweest zich tot de F.A.O. te richten met de suggestie om een wereldreservevoorraad voedingsmiddelen aan te leggen. Hierbij had men op het oog een overname van de Amerikaanse voorraden door een bestaande of daarvoor nieuw te creëren internationale organisatie. Op deze suggestie schijnt de F.A.O. evenmin te zijn ingegaan.

Voorts is het denkbaar, dat niet voor elk product de liquidatie van de surplusvoorraad een zodanig nadelig effect op de positie van producenten vooral in de ontvangende landen zal behoeven te hebben, dat de totstandkoming van een internationale regeling daarvoor onmogelijk wordt gemaakt, al moet worden toegegeven, dat voor de belangrijkste producten, die van de overschotten deel uitmaken nadelige repercussies wel zijn te verwachten. De producten, die voor een regeling in aanmerking zouden komen, zijn namelijk in volgorde van belangrijkheid wat hun geldswaarde betreft: tarwe, mais, katoen, tabak, boter, katoenzaadolie, kaas, wol, magere melkpoeder, lijnolie. In het algemeen is het weinig aantrekkelijk voor onderontwikkelde landen granen in extra hoeveelheden in te voeren. Aangenomen mag worden, dat de tarwepositie in India thans aanmerkelijk gunstiger is dan enige tijd geleden werd gemeend en Pakistan heeft evenmin een grote behoefte aan dit product. Het is evenwel denkbaar, dat een land als Birma meer belangstelling heeft voor tarwe, aangezien de tarweproduktie aldaar van een geringe betekenis is en een groter verbruik van tarwe tot een toenemend exportsaldo van rijst zou kunnen leiden, hetgeen van betekenis zou kunnen zijn voor enkele nabij gelegen rijst importerende landen. Intussen is de omvang van de bevolking van Birma te verwaarlozen in vergelijking tot die van India en kan uit dien hoofde deze mogelijkheid slechts een zeer bescheiden bijdrage leveren. Misschien zijn er evenwel meer landen dan Birma, die geïnteresseerd zouden kunnen worden voor granen, wanneer deze tegen aantrekkelijke prijzen beschikbaar zouden worden gesteld. Wat katoenzaadolie en lijnolie betreft — die als spijsvet o.a. voor de margarinefabricage in aanmerking komen — zijn er misschien mogelijkheden, waarvan door de onderontwikkelde landen gebruik zou kunnen worden gemaakt. Bij een artikel als boter zal de verpakking een beslissende betekenis hebben, aangezien distributie daarvan vermoedelijk alleen in kleine eenheden in blik aantrekkelijk zal zijn. De kosten, die een dergelijke verpakking met zich brengt, zullen ongetwijfeld een bezwaar vormen. Het ligt voor de hand, dat al deze producten afzonderlijk een voorwerp van bestudering door met name de ontvangende landen zullen moeten zijn en het zou niet juist zijn bij voorbaat te stellen, dat voor elk van deze producten en voor elk van de onderontwikkelde landen, die geacht worden voor een bijdrage tot de oplossing van het vraagstuk in aanmerking te komen, een volkomen negatieve conclusie moet worden getrokken.

Het kan van belang zijn hier nadrukkelijk op te merken, dat men voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies uit omstandigheden, zoals die in het Oosten gelden, wanneer wij deze omstandigheden met Westerse ogen bezien. Het gevaar, dat hierbij stellig dreigt is namelijk, dat wij door een perfectionisme worden beheerst, ten gevolge waarvan wij vaak in gebreke blijven hoofdzaken van bijzaken te onderscheiden, wat de wenselijkheden en mogelijkheden betreft terzake van wat in onderontwikkelde landen dient te geschieden. Wij hebben hierbij in het bijzonder enerzijds de voedselschaarste op het oog en anderzijds de bezwaren die wij met betrekking tot een redelijke distributie van de te verdelen voedingsmiddelen hebben gesignaleerd.

Toen tegen het einde van de hongerwinter 1944/45 geallieerde vliegtuigen aanzienlijke hoeveelheden levensmiddelen in de nabijheid van de grote steden in het Westen van ons land „dropten”, was de distributie van deze goederen niet in alle opzichten bevredigend. Toch zou niemand de conclusie voor zijn rekening hebben durven nemen, dat deze air-dropping op grond daarvan niet had moeten plaatsvinden. Zo is naar onze mening ook de situatie in onderontwikkelde landen en dient men aan de distributie van te liquideren wereldvoorraden veel minder strenge eisen te stellen dan het geval zou zijn, indien van een meer bevredigende voedselvoorziening in deze landen sprake was. Een illustratie van de mogelijke overschatting van distributiemoelijkheden in de ontvangende landen biedt Pakistan, dat enkele jaren geleden een belangrijke zending melkpoeder heeft ontvangen van de F.A.O. Voor de distributie hiervan heeft zich toen een organisatie gevormd, die met het Rode Kruis kan worden vergeleken en die met medewerking van de Overheid dit melkpoeder op een zodanige wijze aan groepen consumenten ter beschikking heeft gesteld, dat in het algemeen gesproken deze geschenkzending tot tevredenheid van de bevolking is gedistribueerd.

Wanneer men de liquidatie van de voedselvoorraden in het bijzonder dienstbaar wil maken aan een verbetering van de voedselvoorziening, mag het bestaan van displaced persons worden gememoreerd, die onder bescherming van een bepaald land of zelfs van de Verenigde Naties in sommige delen van de wereld zijn geconcentreerd. Door een deel — zij het ook een zeer klein deel — van de Amerikaanse overschotten ter beschikking van deze slachtoffers te stellen, zou bovendien wat de beide zijden van het vraagstuk betreft, een bijdrage tot de oplossing worden geleverd. Weliswaar zouden de voor deze categorie consumenten ter beschikking gestelde hoeveelheden gratis moeten worden aangeboden, maar dan vraagt slechts het probleem van de financiering om een oplossing.

Samenvattend menen wij te mogen stellen, dat het probleem van de surplusvoorraden in het algemeen op bijkans onoverkomelijke moeilijkheden zal blijken te stuiten, maar dat het zich toch laat aanzien, dat een liquidatie van een deel van de voorraad op de door Minister Mansholt gesuggereerde wijze niet bij voorbaat uitgesloten moet worden geacht. De moeilijkheden blijken vooral te liggen in de ontvangende landen, zodat bij een nadere bestudering van het onderhavige vraagstuk in ruime mate gebruik zal moeten worden gemaakt van de diensten van hen, die inzicht in economische vraagstukken aan kennis van het Oosten paren.

„Normale“ wirtschaftliche Expansion

Die Befürchtung, dass der wirtschaftliche Aufschwung in Deutschland seine Intensität verlieren würde, hat sich nur insoweit bewahrheitet, als eine allmähliche Angleichung an eine „normale“ Wachstumsrate stattfand. Die Tatsache der weiterhin steigenden wirtschaftlichen Aktivität — die am besten ihren Ausdruck in der Steigerung des Brutto-Sozialprodukts findet und mit einer Zuwachsrate von ungefähr 6,5 v.H. um rund 4 v.H. über der Zwischenkriegszeit liegt — berechtigt jedoch nicht zu der Annahme, dass das Problem der Sicherung der wirtschaftlichen Expansion damit leichter geworden sei. Wenn auch die Steigerung der industriellen Produktion um ca 12 v.H. im Monatsdurchschnitt der Berichtsmo-nate August, September und Oktober gegenüber den Vorjahrsmonaten und die weitere Steigerung der Beschäftigung — Zahlen für eine genaue Berechnung des Volkseinkommens liegen noch nicht vor — für eine weitere wirtschaftliche Expansion sprechen, so muss zwar vor einer allzu optimistischen Beurteilung der deutschen Wirtschaftslage gewarnt werden, eine allzu grosse Skepsis hinsichtlich der Konjunktorentwicklung ist jedoch ebenso wenig gerechtfertigt.

Die Sicherung des wirtschaftlichen Fortschritts ist in Deutschland zur Zeit weniger ein quantitatives als ein qualitatives Problem. Darüber darf auch das weitere Ansteigen des Index der industriellen Erzeugung auf einen Höchststand von 170 (1938=100) diesen Jahres im Vergleich zum vorigen Jahr mit 167 nicht hinweg täuschen, da sich einerseits das Anstiegstempo verringert hat und andererseits große strukturelle Veränderungen zwischen und innerhalb der verschiedenen Erzeugungsbereichen eingetreten sind, die bei sehr starken Produktionszunahmen einzelner Industriegruppen Produktionsrückgänge anderer Gruppen hervorriefen.

Sehr stark kommt dies im Sektor der Investitionsgüter-erzeugung zum Ausdruck, in dem ein Rückgang der Produktion zu verzeichnen ist, der saisonell zu früh kommt und auf eine tendenzielle Konjunkturrezession in diesem Sektor hindeutet. In diesem Zusammenhang muss desweiteren noch berücksichtigt werden, dass sich auch die qualitative Struktur der Investitionen von der Währungsreform bis heute sehr stark verändert hat. Bei einem stetigem Wachstum der Gesamtinvestitionen hat der Anteil der konjunkturunabhängigen, grössten-teils von der öffentlichen Hand geförderten Investitionen gegenüber den konjunkturreagiblen sehr stark zugenom-men. Bei den Letzteren macht sich nicht nur ihr Kapazi-tätseffekt, sondern auch in grossem Masse der Übergang von der Preis- zur Mengenkonjunktur, der mit einem Sinken der Gewinnrate verbunden ist, bemerkbar.

Hier zeigt sich für jeden mit der ökonomischen Theorie Vertrauten sehr deutlich, dass die Investitionsschwankungen nicht nur von den Gewinnveränderungen, son-derne auch von der schon existierenden Kapitalgütermenge abhängig sind. Damit kommt zum Ausdruck, dass es mehr die Gewinnrate als die Gesamtgewinnsomme ist, die für die Investitionstätigkeit von massgebender Bedeutung bleibt. Ausserdem wird die Sättigung mit Kapitalgütern nach hohen Investitionen ersichtlich, wobei jedoch für die Beurteilung der westdeutschen Wirtschaftslage be-achtet werden muss, dass dies nur für die Situation einzelner Industriegruppen Gültigkeit besitzt.

Bei einer Aufteilung des für Konsum und Sparen zur

Verfügung stehenden Einkommens auf die Hauptein-kommensgruppen Arbeitnehmer, Selbständige und Un-ternehmen, Sozialempfänger und öffentliche Hand zeigt sich; dass der Anteil der Gewinneinkommen der Unter-nehmen und Selbständigen sehr stark zurückgegangen ist, und zwar bei einer absoluten und relativen Zunahme des Anteils der übrigen Einkommensgruppen.

Einkommensverteilung ¹⁾			
	1952 I.H.J. Mrd DM	1953 I.H.J. Mrd DM	Verände- rung in v.H.
Bruttolöhne, -gehälter	25,2	28,3	12,3
Nettolöhne, -gehälter	21,2	23,7	11,8
Sozialeinkommen u. Ver-zorgungsbe-züge der Beamten	9,3	10,4	11,8
Masseneinkommen	30,5	34,1	11,8
Netto-einkommen der Un-ternehmen und Selbständigen	14,2	12,7	- 10,6
davon:			
Entnahmen	(7,1)	(7,2)	(0,1)
unverteilte Gewinne, Steuerrück-stellungen und Reserven	(7,1)	(5,5)	(- 22,5)
Netto-einkommen der öffentli-chen Hand	11,3	12,7	12,4
Summe der Netto-einkommen = Nettosozialprodukt zu Markt-preisen	56,0	59,5	6,3
Konsum	35,1	38,0	8,3

¹⁾ Berechnet aufgrund der Veröffentlichungen des Deutschen Instituts für Wirtschaftsforschung, Vierteljahreshefte zur Konjunkturforschung, Jg. 1953, Heft 2 und 3.

Auch im dritten Quartal 1953 hat das Massenein-kommen in recht beträchtlichen Masse zugenommen, wenn auch nicht mehr ganz so stark wie im zweiten Vierteljahr, in dem die Zuwachsrate ganz erheblich durch die Gehaltserhöhungen im öffentlichen Dienst bis 1 April 1953 beeinflusst worden war. Ein weiterer Druck auf die Unternehmereinkommen und die Rentabilität der Unternehmen kam von Seiten der allgemeinen Preisentwicklung, die im Zuge einer tendenziellen Preis-senkung die Arbeitnehmereinkommen auch ohne eine Steigerung der Nominallöhne begünstigte.

Die Erzeugerpreise industrieller Produkte sind von ihrem Höchststand aufgrund des „Korea-booms“ im letzten Quartal 1951 von 121 auf 116 (1950=100) bis zum Oktober diesen Jahres gefallen. Noch stärker macht sich diese Entwicklung im Verbrauchsgütersektor be-merkbar, der allerdings auch die stärkste Steigerung mitgemacht hatte. Hier liegt ein Rückgang von 122 im Jahresdurchschnitt 1951 (1950=100) auf 97 im Jahres-durchschnitt 1953 vor. Eine weitere Erhöhung der No-minaleinkommen würde hier den schon von der Ertrags-seite her einsetzenden Druck auf die Unternehmerein-kommen und Betriebsrentabilität verstärken und die Investitionsbereitschaft noch weiter herabsetzen.

Gerade hier zeigt sich sehr deutlich, dass die Produk-tion nicht mehr in allen Industriegruppen gleichmässig anstieg, sondern bei einer zwar im Anstiegstempo hinter den Vorjahren zurückbleibenden, aber doch noch steti-gen Zunahme der gesamten Industrieproduktion in der Investitionsgütergruppe in diesem Quartale den ersten Mal seit 1950 zurückgegangen ist. Dieses muss hinsichtlich der wirt-schaftlichen Entwicklung umso nachhaltiger bewertet wer-den, als ein Vergleich der Volumenentwicklung — der preis-bereinigten Absatzwerte — zeigt, dass selbst die Absatz-mengen nur noch in dem saisonell begünstigten zweiten Halbjahr eine steigende Tendenz aufweisen, während im ersten Halbjahr ein fallender Trend vorliegt und im Jahres-durchschnitt die Entwicklung im grossen und ganzen

stagniert. Sehr deutlich kommt die fallende Tendenz in der Eisen-, Blech- und Metallwarenindustrie zum Ausdruck. Dort ist ein Rückgang von 134 im Monatsdurchschnitt 1952, arbeitstäglich bereinigt, auf 128 im Monatsdurchschnitt 1953, bzw. bei einem Quartalsvergleich von 129 im dritten Quartal 1952 auf 120 im dritten Quartal 1953 zu verzeichnen.

Trotz der deutlichen Verlangsamung in der Expansion der konjunktur reagiblen Investitionen sind doch manche günstige Symptome festzustellen. So hat vor allem der Auftragsengang der Investitionsgüterindustrien bei einer sich belebenden Auslandsnachfrage im 2. und 3. Quartal 1953 gegenüber den entsprechenden Vorjahrsquartalen wert- und volumenmässig insgesamt um ca 9 v.H. bei einer ungefähr 7 v.H. volumenmässigen Expansion der Produktion zugenommen. Ob dies jedoch ausreichen wird, um den bisherigen Rückgang der Auftragsbestände zu kompensieren, bleibt abzuwarten. Jedenfalls kann registriert werden, dass im konjunktur reagiblen Investitionsgüterbereich in der nächsten Zeit kaum irgendwelche Kräfte wirksam werden, die grosse konjunkturelle Veränderungen nach der einen oder der anderen Seite hin bei einer augenblicklich leichten Konjunkturabschwächung hervorrufen. Eine wesentliche Steigerung der Produktion im gesamten Investitionsgüterbereich ist daher auch kaum durch eine verstärkte Förderung der nichtmarkt reagiblen Investitionen auf lange Sicht zu erreichen, da damit nur die Wachstumsschwächen der anderen Gruppe überdeckt würde, sondern durch eine Anregung der Nachfrage, wenn die Ursache für das Nachhinken bei dem Endverbraucher liegt.

Auch in den Grundstoff- und Produktionsgüterindustrien machen sich relativ starke strukturelle Verschiebungen bemerkbar. Wenn auch der Index der Grundstoff- und Produktionsgütererzeugung insgesamt einen aufwärtsgerichteten Trend aufweist, so zeigt doch die Entwicklung in den einzelnen Industriegruppen bei einer Steigerung des Gesamtindex von 131 im Monatsdurchschnitt 1952 auf 141 im Monatsdurchschnitt 1953 — Nachkriegshöchststand im Oktober 1953 mit 151 — sehr verschiedenartige Tendenzen. Während zum Beispiel der Index der industriellen Produktion der chemischen Industrie bei einem Nachkriegsmaximum von 192 im September und Oktober 1953 im Monatsdurchschnitt eine ungefähr 25 v.H. Steigerung gegenüber dem Vorjahr gemacht hat, ist der Index der Eisen und Stahl erzeugenden Industrie stetig gesunken (von 107 MD 1952 im dritten Quartal auf 95 MD im dritten Quartal 1953). Abgesehen von einigen Absatzschwierigkeiten in einzelnen Ländern der Montan-Union ist der weitere Rückgang in dem normalerweise saisonell begünstigten zweiten Halbjahr auf die wieder auflebende Preisdiskussion zurückzuführen, die auf Seiten der weiterverarbeitenden Industrie zu einer Zurückhaltung in der Auftragserteilung führte. In einem gewissen Zusammenhang mit der labilen Lage in der Eisen- und Stahlindustrie steht die Tatsache, dass die Kohlenförderung im Monatsdurchschnitt 1953 gegenüber dem Vorjahr nur unwesentlich zugenommen hat. Hinsichtlich der weiteren Entwicklung kann jedoch angenommen werden, dass die mit der Preisdiskussion zusammenhängende Zurückhaltung der Auftragserteilung nur von relativ kurzer Dauer sein kann, da von Seiten der Weiterverarbeiter infolge der Abnahme der Lagerbestände und im Interesse der Aufrechterhaltung der eigenen Absatzlage eine Steigerung der Nachfrage zu erwarten ist.

So wird es verständlich, dass neben den Verbrauchs-

güterindustrien die Gruppe der mehr oder weniger konjunktur unabhängigen, von der öffentlichen Hand geförderten Investitionen Hauptdeuten der wirtschaftlichen Expansion 1953 in Westdeutschland wurden. Hier lag der Fortschritt der Bauinvestitionen weit über dem der markt reagiblen Anlageinvestitionen. Bei den ersten wurde der konjunkturelle Rückschlag schon im Dezember 1952 abgefangen und ein um rund 10 v.H. höherer Überhang an halbfertigen Wohnungen gegenüber dem Vorjahr liess schon Anfang des Jahres mit einem früheren Einsetzen der Baukonjunktur rechnen. Diese erreichte auch schon im April 1953 den vorjährigen September-Höchststand von 164 und im Mai mit 178 das diesjährige Maximum. Dabei muss noch berücksichtigt werden, dass der Index nur die Erstellung der Rohbauten und nicht die Ausarbeitung anzeigt. Während 1952 das Bauvolumen rund 15 v.H. unter dem der Anlageinvestitionen lag, betrug der Unterschied für 1953 nur noch 5 v.H. Die neue Wohnungsbaunovelle — die den Bund zu einer Unterstützung des sozialen Wohnungsbaus mit einem Mindestbetrag von jährlich 500 Mill. DM verpflichtet — in Verbindung mit einer Auflockerung des Preisstops für Altbaumieten legen die Vermutung nahe, dass der Wohnungsbau, dessen Anteil an den Gesamtinvestitionen ungefähr 1/4 ausmacht, auch für die nächsten Jahre eine starke Konjunkturstütze der deutschen Wirtschaft sein wird.

Auf die expansive Funktion des Verbrauchsgütersektors wurde schon oben kurz hingewiesen. Die Entwicklung war nicht zuletzt von der Steigerung der Masseneinkommen abhängig. Bei einer saisonellen Rückgang im ersten Quartal 1953 von 161 auf 146 lag die Produktion doch noch um ca 17 v.H. höher im entsprechenden Vorjahrsquartal. Wenn auch in der Mengenkonjunktur keine Parallelenwicklung von Produktion und Umsatz, bzw. Umsatz und Gewinn zu erwarten ist, so berechtigt die zwar weniger stürmische, aber doch stetige Expansion im Jahre 1953 zur Hoffnung, dass auch die Verbrauchsgüterindustrie weiterhin gesamtkonjunktur stützend wirken und gewisse akzeleratorische Effekte auf die Investitionsgüterindustrie haben wird.

In diesem Zusammenhang ist es jedoch notwendig, auf das Problem der Finanzierung der Investitionen einzugehen. Die Wiederverflüssigung des Geldmarktes setzte sich auch 1953 fort. Deutliches Symptom dafür ist der tendenzielle Rückgang der Kreditanspruchnahme der Kreditinstitute beim Zentralbanksystem. Ein weiteres Symptom war die Wiederbelebung nach Geldmarktpapieren. Der treibende Faktor der Reliquidisierung ist der nun schon seit zwei Jahren dauernde Überschuss der Devisenankäufe des Zentralbanksystems über dessen Devisenabgaben. Trotz der seit Anfang 1953 verstärkt einsetzenden Tendenz zum langfristigen Kredit ist der Anteil des Absatzes an Industrieobligationen am Gesamtabsatz der langfristigen Schuldverschreibungen immer noch sehr gering. Allerdings stieg er von 15,9 Mill. DM (2%) des Gesamtabsatzes des ersten Quartals auf 189 Mill. DM (ca 25 v.H.). Gegenüber 1952 hat er für die augenblicklich vorliegenden 10 Berichtsmo-nate das Doppelte zugenommen (1952: 130,3 Mill. DM; 1953: 268,5 Mill. DM) und umfasst ca 57 v.H. der seit der Währungsreform abgesetzten Industrieobligationen. Inwieweit eine weitere Steigerung möglich wird, ist in erster Instanz von dem Zurückhalten der Kommunalobligationen und der Anleihen der öffentlichen Hand abhängig.

Mit der Reliquidisierung zusammenhängend zu be-

trachten is die ontwikkeling des deutschen Aussenhandels. Trotz den zahlreichen Schwierigkeiten denen der deutsche Export infolge der Rohstoffbaisse in den meisten überseeischen Ländern begegnet, ist die deutsche Ausfuhr volumen- und wertmässig auch in diesem Jahre sehr stark angewachsen. Auch die zum Teil erheblichen Preis-senkungen konnten ein weiteres Ansteigen nicht verhindern. Allein die Warenhandelsbilanz für Januar bis Oktober 1953 zeigt einen Überschuss von ca 1.800 Mill. DM (\$ 430 Mill.) gegenüber 1952 mit 709 Mill. DM (\$ 183 Mill.). Am besten hat sich dabei die Ausfuhr nach dem Dollar-Raum entwickelt, die in den ersten drei Quartalen von 1953 die Gesamtausfuhr von 1952 fast erreichte. Im dritten Quartal hat sich dabei die Ausfuhr wertmässig um ungefähr 35 v.H. gegenüber dem Vorjahrsquartal nach dem Dollar-Raum erhöht. Ebenso hat sich auch der Einfuhrüberschuss aus diesen Ländern verringert. Das ist weniger auf Importrestriktionen als auf eine Verbesserung der „terms of trade“ einerseits und im vermehrten Bezug von Waren aus dem Dollar-Raum über den Zwischenhandel mit EZU-Ländern zurückzuführen, wodurch die unmittelbare Einfuhr aus dem

Dollargebiet sowie der damit verbundene Dollaraufwand reduziert werden konnte.

Wieweit eine weitere Steigerung des Aussenhandels ein Mittel zur Stabilisierung des wirtschaftlichen Fortschritts ist, hängt weniger von der wirtschaflichen Zunahme des Exports als von dem damit zusammenhängenden Problem der Zahlungsbilanz ab. Abgesehen davon, dass die Importüberschussländer sich zur Ausgleichung ihrer Zahlungsbilanz zu einer Importrestriktion veranlasst sehen könnten, muss auch beachtet werden, dass eine Kreditgewährung — im Gegensatz zum normalen Kapital-export — das Volkseinkommen nicht erhöhen würde. Obwohl die Zunahme der Ausfuhr Deutschlands, gemessen an der Exportzunahme der meisten anderen Industrieländer, immer noch im Rückstand liegt — und dies trotz der beträchtlichen Bevölkerungszunahme infolge des Einstroms von Vertriebenen und Flüchtlingen — ist unseres Erachtens eine beschränkte Kreditexpansion d.h. eine weitere Anregung der Verbrauchs- und Investitionsneigung im Inlande bei der zur Zeit herrschenden Mengenkonjunktur zu befürworten.

Münster i. Westf.

Dr H. KÖNIG.

De Franse economie uit de impasse van de inflatie

De Franse economie heeft tot begin 1952 een acute inflatie gekend. Sindsdien is de interne situatie in Frankrijk echter grondig veranderd; gedurende bijna 2 jaar zijn de prijzen niet gestegen. Er heeft zelfs een daling van de prijsindices plaats gevonden, welke van groter omvang was dan in omliggende landen:

De oogsten van 1952 en 1953 zijn goed geweest. De landbouwproductie ligt hierdoor ongeveer 4 pCt boven het vooroorlogse niveau. Het deficit van de lopende betalingsbalans is in de tweede helft van 1952 verminderd en sindsdien beduidend lager gebleven dan tijdens de inflatieperiode. Een verdere verbetering schijnt ingeluid te zijn in de tweede helft van 1953. De importoverschotten hebben dank zij de bijzondere dollarinkomsten tot nu toe de monetaire reserves niet aangetast.

Productie en besteding der middelen.

Het bruto nationaal product in reële goederen gemeten is ten gevolge van de post-inflatoire effecten niet toegenomen in 1952 in vergelijking met 1951. Doordat de exporten van goederen en diensten eveneens een daling vertoonden (-11 pCt) is de hoeveelheid goederen ter beschikking van de Franse interne economie toch nog enigszins toegenomen. Deze toename, 85 mrd francs uitgedrukt in de koopkracht van 1949, is echter ruim overtroffen door de gelijktijdige verhoging van de publieke bestedingen (205 mrd francs). Hierbij zij opgemerkt dat deze laatste verhoging vooral de toename van de militaire inspanning tot uiting brengt.

Het is in de eerste plaats in de sector der particuliere investeringen, dat de stagnatie der Franse productie zich heeft doen gevoelen. In de hier volgende tabel is te lezen, dat de particuliere investeringen in 1952 6 pCt lager zijn dan zij in 1951 waren. De vraag is echter gerechtvaardigd, of de investeringsactiviteit in 1951 niet te veel onder invloed stond van inflationistische motieven.

Voor 1953 zijn nog geen cijfers betreffende de nationale rekeningen beschikbaar. Aan de hand van productie-indices kunnen we evenwel het volgende beeld ontwikkelen. Ten aanzien van de landbouwproductie noteerden we

Nationaal product en gebruik der middelen

(in mrd frs van 1949)

	1949	1950	1951	1952	1952 in pCt van 1951
Bruto nationaal product ..	7.800	8.400	8.690	8.580	99
Importen	950	1.005	1.180	1.200	102
Exporten	1.040	1.345	1.570	1.395	89
Beschikbare middelen	7.710	8.060	8.300	8.385	101
Consumptie: particulier	5.640	6.010	6.285	6.240	99
Consumptie: publiek	250	215	180	270	103
Voorraden	330	285	160	165	150
Vaste investeringen: particulier.	1.300	1.310	1.420	1.340	94
„ „ publiek	190	240	255	370	145

Bron: „Rapport sur la réalisation du plan de modernisation et d'équipement de l'union française". Année 1952. Commissariat Général du Plan, 1953, blz. 70 e.v.

reeds een goede oogst voor 1953. De Franse industriële productie (zie betreffende tabel) vertoont echter sinds de eerste helft van 1952, onder invloed van anders gerichte vraag, een voortdurende verslapping. De crisis in de consumptiegoederenindustrie, vooral hevig in het midden van 1952, schijnt te zijn overwonnen, maar in de laatste maanden van 1952 heeft zij, zoals te verwachten was, de activiteit in de investeringssector aangetast.

De tendentie die in de tabel tot uiting komt, wordt tevens geïllustreerd door een vergelijking van de indices, welke voor September 1952 en September jl. werden genoteerd. (De productiecijfers van Augustus weerspiegelen min of meer de stakingen in die maand). Er blijkt uit: een verhoging van de productie van 7 pCt tot 15 pCt voor de sectoren: textiel, glas, petroleum, chemische producten, electriciteit en ertsbouw; een daling van de productie tussen 12 pCt en 16 pCt voor de sectoren: huiden en leder, metallurgie en metaalverwerkende industrie; een geringe daling (4 pCt) voor de kolenbouw.

Verwacht kan worden, dat de particuliere investeringen in 1953 niet alleen in haar elan gestuit zullen blijken te zijn, maar zelfs een vermindering zullen blijken te hebben ondergaan in vergelijking met 1952. In welke mate dit het geval zal zijn hangt af van de mate waarin de bouwnijverheid een vermindering in andere sectoren zal weten

Industriële productie

(1950 = 100)

	1952				1953				Oct.
	I	II	III	IV	I	II	III	Oct.	
Totaal (zonder bouw- nijverheid)	124	121	108	121	118	119	101	112	
Energie	122	114	109	124	124	115			
Mijnbouw	119	120	115	124	119	121	99		
Metaalverwerk. (basisind.)	127	129	107	123	112	113	91		
Metaalverwerk. ind.	134	139	129	137	134	130	106		
Chemische industrie	119	111	95	114	114	120	108		
Textiel	105	98	77	98	94	101	84		

Bron: General Statistics, O.E.E.C., Statistical Bulletin.

te compenseren. De bouwnijverheid zal immers zonder twijfel een gunstiger beeld vertonen dan in het vorig jaar. Werden in 1952 reeds 81.000 woningen voltooid tegenover 75.000 in 1951, alleen reeds gedurende de eerste zes maanden van 1953 werden er 49.000 voltooid.

Reële lonen en werkgelegenheid.

De leegloop van industriële capaciteit heeft de werkgelegenheid tijdelijk enigszins verminderd. Zij heeft echter niet een verhoging van de nominale salarissen voorkomen. Deze laatste zijn nl. sinds het begin van 1952 met 4 pCt gestegen, een stijging, die tegen de achtergrond van de daling der prijsindices een verhoging van de reële lonen betekent. De totale loonsom is hierdoor echter niet toegenomen, doordat het aantal volledig of tijdelijk werklozen in deze periode ook is toegenomen.

Het aantal ondersteunde werklozen heeft een maximum bereikt in Maart jl. (75.500), het aantal werknemers minder dan 40 uur per week werkend eind Juni 1952 (355.000). Het aantal tijdelijk werklozen is in ruim een jaar met ongeveer 50 pCt afgenomen en bedroeg eind October jl. 157.000. Het aantal ondersteunde werklozen, hoewel thans lager dan in het begin van het jaar, blijft echter met 53.200 in October ruim 40 pCt hoger dan in October 1952. Vergelijkt men deze cijfers met die der actieve bevolking (ruim 21 mln) dan blijft de werkgelegenheid de toestand van full employment dicht benaderen.

Handelsbalans.

De handel van Frankrijk met de niet franc-landen blijft zich ondanks de productiestagnatie en de door Frankrijk opnieuw ingevoerde importrestricties, welke echter enige weken geleden verlicht werden, op een hoog niveau bewegen. Inderdaad zijn zowel importen als exporten in de eerste negen maanden van 1953 in volume ongeveer 10 pCt boven de respectieve gemiddelden van 1952 gebleven. De importen laten echter in de loop van 1953 een dalende tendentie zien, terwijl de exporten zich in een stijgende lijn bewegen.

De exportverhoging is toe te schrijven o.a. aan de vermindering van de vraag in het binnenland, het regerings-exportprogramma, dat voorziet in bepaalde belastingconcessies, de verhoogde liberalisatie door andere landen. De verbetering van de handelsbalans is echter in zeer hoge mate aan de daling van de wereldmarktprijzen toe te

schrijven, een daling, welke geleid heeft tot een verbetering van de Franse ruilvoet.

Op grond van al deze factoren kon het Franse deficit op de handelsbalans ten opzichte van de niet franc-landen teruglopen van een maandgemiddelde van \$ 99 mln in 1952 tot \$ 58 mln voor de eerste negen maanden van 1953, het deficit ten opzichte van de landen van de E.B.U.-zone van resp. \$ 51 mln tot \$ 37 mln. De balans ten opzichte van Noord-Amerika laat eveneens een verbetering zien. De exporten naar deze zone dekken echter nog steeds niet meer dan 50 pCt der importen uit deze landen.

De hier volgende tabel laat zien, dat ook de meest recente cijfers der exporten een stijgende tendentie blijven aangeven.

Buitenlandse handel

(maandgemiddelden in mln dollars, tenzij anders aangeduid)

	1951	1952	1953				
			I	II	III	Oct.	Nov.
Invoer (cif):							
Niet franc-landen volume							
1949 = 100	109	117	134	132	117	118	
waarde	304	294	283	265	243	238	
waarvan E.B.U.-zone	189	183	189	176	162	156	
N.-Amerika	48	45	39	39	31	32	
Rest van de franc-zone ..	79	85	87	97	79	79	
Uitvoer (fob):							
Niet franc-landen volume							
1949 = 100	178	142	154	167	147	175	
waarde	222	195	205	222	191	223	236
waarvan E.B.U.-zone	149	132	142	146	127	156	
N.-Amerika	23	15	16	21	17	18	
Rest van de franc-zone ..	130	142	128	129	98	131	151

Bronnen: O.E.E.C. Trade Bulletin.

Bulletin Mensuelle de Statistique. I.N.S.E.E., Paris.

Perspectieven.

Ten aanzien van de perspectieven moge in de eerste plaats de aandacht worden gevestigd op de kern van het huidige regeringsprogramma: „stabilité et expansion”. Er wordt dan ook doelbewust naar gestreefd een nieuwe stimulans te geven aan de productie zonder de monetaire stabiliteit, zo moeizaam verkregen, weer te verstoren. Zijn de afgelopen maanden rijk aan indices van groeiend vertrouwen in de interne koopkracht van de franc, de wereldconjunctuur geeft evenmin reden tot haussespeculaties.

Wat de interne factoren betreft: het budget voor 1954, zoals het aan de Députés is voorgelegd, geeft blijk van zekere beperkingen, maar het laat een even grote mogelijkheid voor „incentives” als de begroting voor 1953; voorgestelde belastingverlagingen zullen nog niet haar vol effect hebben in 1954. Zowel in de sector der banken als op de eigenlijke kapitaalmarkt schijnt een groter speelruimte aanwezig te zijn. De hoogstemde verwachtingen aangaande bijzondere dollarinkomsten ontmoeten weinig tegenspraak. Kortom, de mogelijkheden voor een expansie der industrie en vooral van de bouwnijverheid zijn aanwezig. Gezien de door Frankrijk aangegane verplichtingen inzake de liberalisatie der importen, zal de conjunctuur van Frankrijk in de komende maanden echter in hoge mate bepaald worden door de afzet van Franse producten op de buitenlandse markt.

Paris.

F. MALLENS.

London Letter

If I had to pick out one main feature of the British economy in 1953, I'd hesitate a long time. But should my choice be limited to one point, I'd choose — with my eye on the first non-austerity Christmas since 1938 — the steps which have been taken along the road towards freedom from controls.

The list is a very long one. So many commodities have been restored to private trading that one prominent

London newspaper recently demanded the liquidation of the Ministry of Materials. The Ministry of Food also has a short expectation of life. Just for the record, let's have a look at the freed commodities, — cereals, copper, sugar, animal feeding-stuffs, rice, starch, linseed oil, coffee, bananas, softwood, and in the near future, sulphur. Domestic rationing of tea, sweets, eggs, sugar and within the last day or so, home-produced cheese; for a

time, meat could be bought according to the purse, though customers were nominally tied to the butcher with whom they were registered. In the foreign exchange markets, arbitrage on a limited scale has been allowed and even the Bank rate has been allowed to change.

These changes are not entirely due to the zeal of belief of the present Government in the virtues of private trading; they are an indication that the economy was in a state to take these steps without injuring economic life, or being forced to abandon premature doctrinaire experiments. Prices too are freer to move, so that consumers will know the economic cost of their choice, but this is one of the freedoms which is not relished so much. During the present year, price movements of the basic necessities and semi-luxuries have not been very pronounced: according to the interim index, retail prices rose from 138 (June 17, 1947=100) to 141 in the early months of the year but dropped back to 140 in August, remaining there ever since. The real rub is, as I have mentioned before, the return of a wider selection. Once upon a time, the amount of any commodity that could be bought was limited; the guileful salesman could not — legally at least — try to push off say another dozen eggs on the housewife. Now, she has lost that protection and feels frustrated when the purse dictates the limits.

The index of weekly wage rates (June 30, 1947=100) has kept much in step with the rise in retail prices, for in January it was 134 and in October 137. But the index of industrial production this year has shot ahead faster than that, for it rose from 118 in January to a provisional 125 in September. The base of this index (1948=100) needs some adjustment before production can be compared with prices or wage rates over a longer period. Production in 1947 was reckoned to be 92 per cent of that of 1948, though it must be recalled that 1947 was a year in which industry was still being converted to a peace-time basis. If we re-calculate the index so that 1947 equals 100, production in January was 128 and 136 in September.

Broadly speaking, production, prices and wages have made comparable advances since 1947, though production has been rising faster in recent months than have wages.

Of course, the experience of both production and wage rates has varied greatly from industry to industry. Until the Central Statistical Office calculates more of its detailed industrial statistics, comparisons of production in given industries will be invalid, simply because many of the latest figures relate to the holiday month of August. That in itself is a commentary on the production of statistics, for which there is as yet no index! But from other sources we know that steel production has been booming and the coal miners have not been idle; on the other side, the production of aluminium, copper, tin and zinc has been lower and so have some types of engineering equipment.

The changes in wage rates from industry to industry is causing part of the present claims by the railway workers. They feel that they are being left behind in the race. Statistics produced this week show clearly that the average wage earned on the railway is below the general average for industry. It is generally admitted that some of the railway workers are highly skilled or have great responsibility. What is not so readily apparent is how the skill of the average railway employee compares with the general average. The more skilled employees have complained that the wage differential has been narrowed in recent years to an intolerable degree. Readers can smile wryly

at the arguments over differentials by those who strive towards an egalitarian state. The quarrel has been therefore that the differential between earnings on the railways and in industry generally has been widening, while the differential between varying grades within the railway has narrowed.

But it's not all a question of wages and earnings. The questions of dividends crops up, more particularly where the engineers are concerned. For various reasons, companies are paying out bigger dividends, and this is being used to exacerbate workers making wage claims. So far, the ordinary dividends paid out by companies publishing their accounts in the first eleven months of the present year, and sending them to „The Financial Times”, are 9½ per cent higher than a year ago. On this showing wages are lagging behind dividends. The question has various aspects: there's the relative size of dividends and wages; there's the question whether recent behaviour is enough. If we look back through the „Investors' Chronicle” to mid 1947, we find that the dividend index — admittedly not a perfect figure, but the only one available — has risen by about 28 per cent while wage rates have, as I have shown earlier, increased by 37 per cent. So a case could be made out that dividends still lag behind wages, and that the present movement in dividends is only making up part of the arrears accumulated through dividend restraint, imposed legally, voluntarily or fiscally.

Then there's the long story of „bids”, with financiers making huge tax-free profits out of property deals. Undoubtedly the long period of controls has caused some boards of directors to lose their keenness, either to use assets to the best advantage or manage their business at full efficiency. To that degree, „bids” for companies whose assets are to that present day values are for the economic good of the country. Yet even if that point is conceded — and there are many who call these financiers „spivs” — the rewards seem out of proportion to the work accomplished. If Mr. Samuel cleaned up £ 500,000 on the Savoy deal it seems a good sum when compared with the £ 5½ millions the 4s. award to half a million railway workers will cost the British Transport Commission. These „bids” are another form in which freedom is manifesting itself; but this form of freedom is a bit much and already finance houses are being asked to be careful over „speculative deals”.

On the international side, the November deficit on visible account is the smallest for three years, and the deficit between January and November this year was £ 122.2 millions smaller than in the corresponding period of 1952. Largely as a consequence of that improvement, the gold and dollar reserves have been mounting.

The President of the Board of Trade says that the position is not wholly unsatisfactory, but it is not good enough. The root of the trouble lies in the difficulties experienced in exporting machinery and equipment. Roughly 40 per cent of our exports come under that heading, and it is feared that as engineering exports have fallen back a bigger recession in exports will come when the engineers receive even part of the 15 per cent they are demanding and if, despite attempts at increasing productivity on the railways, freights have to go up once again.

The New Year will see more labour troubles, and serious setbacks cannot be entirely ruled out of account. It will almost certainly bring higher costs and this in turn could quickly affect the overseas position. Not until the Randall Commission allows the reopening of discussions on

American foreign policy can convertibility of sterling be really discussed. The Commonwealth Conference in January can only decide what action to take if the Randall Commission makes given recommendations which would be acceptable to Congress and the rest of the free world.

The year just ending has seen returning freedoms; next year will be a time of becoming accustomed to the consequences of those freedoms, and, maybe, to an extension of freedom, even to the extent of limited convertibility. It will not be easy.

London, December 18, 1953.

HENRY HAKE.

Economische kroniek van Indonesië

(4e kwartaal 1953)

Op verzoek van de redactie ditmaal een vroege kroniek. De vorige was aan de late kant. Een verslagperiode van nauwelijks twee maanden, met als belangrijke gebeurtenissen twee overheidsmaatregelen. Een aan het begin en een aan het einde. Daartussen de weinig verrassende feiten van een staking hier en een bindende uitspraak tot loonsverhoging daar; een moderne drukkerij in bedrijf gesteld, een machinefabriek gesloten; een mislukte rubberconferentie, een geslaagde tinbespreking enz. Daarom alle aandacht voor *de* twee maatregelen van dit kwartaal: de „inducement-regeling” van 12 October en de 7 December gepubliceerde circulaire van het Deviezeninstituut betreffende de zgn. „sociale transfers”. Elk uitvloeisel van een ontwikkeling in de economie van Indonesië, die reeds in 1952 gevreesd werd; die in 1953 de pessimisten min of meer gelijk gaf en de optimisten teleurstelde. De eerste gericht op een verhoging van de deviezeninkomsten en indirect werkend. De tweede gericht op beperking van de deviezenuitgaven en direct werkend.

De „inducement-regeling”.

In de vorige kroniek ¹⁾ kon nog juist worden gemeld, dat zij was afgekomen en wat zij in hoofdzaak inhoudt. Thans enkele details en wat commentaar.

Met ingang van 12 October is een regeling in werking getreden, waarbij de Overheid bij uitvoer van de volgende producten „inducement-bewijzen” afgeeft tot de achter de producten vermelde percentages der f.o.b.-waarde in rupiah's: bevolkingsrubber: R.S.S. I en II 10 pCt, id. III en IV 8 pCt, id. V 6 pCt, blankets & crepe 6 pCt; copal, damar, rotan 10 pCt voor gesorteerd; 5 pCt voor ongesorteerd. Een aantal met name genoemde landbouwproducten en handnijverheidsproducten 10 pCt.

Deze „inducement-bewijzen” zijn verhandelbaar, doch slechts twee maanden geldig. De houders ontlene er een exclusief recht aan om, voor het op het „inducement-bewijs” genoemde rupiah-bedrag, deviezen te kopen tot invoer van een aantal met name genoemde goederen. Het zijn voornamelijk voedings- en genotmiddelen die als luxe-goederen worden beschouwd en als zodanig zijn belast met een „invoerpriem” van 100 of 200 pCt onverminderd de verschuldigde invoerrechten. Inmiddels zijn weer uit de lijst geschrapt de artikelen, welke op de zgn. D-lijst thuis horen en voor welke invoer voorheen geen deviezen werden afgegeven.

De bedoeling is blijkbaar de consumenten van de genoemde importgoederen de exportpremie te doen betalen, die de producenten van de betrokken exportproducten moet prikkelen tot vergroting van hun productie, hetgeen ceteris paribus tot een versterking van de deviezenpositie zou leiden.

De eerste vraag die rijst is, of de ceteris paribus-

veronderstelling gerechtvaardigd is. „De Vrije Pers” achtte het van kracht worden der regeling „op het ogenblik dat de Indonesische en Singapore-Maleise delegaties de rubberkwestie aan het bevechten zijn in de Rubber Study Group in London, een steek in hun rug... Dit gebrek aan timing kan men ook een gebrek aan tact noemen” merkte zij op ²⁾.

„Keng Po”, het dagblad met de grootste oplage in Indonesië, meende een verband te mogen zien tussen de aankondiging van de regeling en de daarop volgende daling in de rubbernoteringen op de Singapore markt.

Ter illustratie enkele dagnoteringen in Str. \$ cts per lb RSS I.

12/9	64 ³ / ₈	12/10	58 ¹ / ₄	3/11	55
23/9	63 ³ / ₈	15/10	56 ¹ / ₄	13/11	56
4/10	62 ¹ / ₃	19/10	58 ³ / ₄	23/11	58 ⁷ / ₈
8/10	59 ³ / ₄	23/10	55 ³ / ₈	1/12	59 ³ / ₈
		28/10	54 ¹ / ₄	9/12	61 ³ / ₈

„Keng Po” zal wel niet ten onrechte een verband gelegd hebben. Doch het lijkt Uw kroniekschrijver twijfelachtig of aan de bekendmaking een meer dan zeer tijdelijke invloed op de prijzen mag worden toegekend. In elk geval lijkt het niet verantwoord de prijsverandering die zich voordeed als maatstaf te nemen voor het effect van de maatregel op de rubberprijzen op langere termijn. Het zou betekenen, dat de rubbermarkt van de maatregel zo'n vergroting van het aanbod van bevolkingsrubber uit Indonesië verwacht, dat de wereldmarktprijs voor rubber er duidelijk merkbaar door zou worden gedrukt. Met inachtneming van de betrekkelijk geringe elasticiteit van de vraag naar rubber, lijkt het toch niet waarschijnlijk dat men een zo belangrijke invloed aan de maatregel zal toekennen. Niet vergeten mag worden, dat op de datum, waarop de regeling in werking trad, de buitengewone vergadering van het „Management Committee” der Rubber Study Group haar weinig succesvolle besprekingen over de vorming van rubberstocks begon. Men kwam niet verder dan enkele „aanbevelingen” voor de deelnemende landen. De Verenigde Staten hebben juist gehoor gegeven aan een er van, nl. hun rotatiepolitiek met de strategische rubbervoorraden te herzien. Zij zullen de vervanging van lagere door hogere qualiteiten beperken. In verband met hun lopende contracten verwacht men hiervan eerst in April een duidelijke invloed op de prijzen van de lage qualiteiten.

In deze bespreking van het effect der maatregel op de export van bevolkingsproducten (waarbij rubber verreweg het belangrijkste is) zij nog even aandacht geschonken aan de opmerking van „De Vrije Pers”, „dat deze inducements feitelijk helemaal niet bij de producent komen. De meeste inducements komen terecht bij de

²⁾ „De Vrije Pers” van 26 October 1953. Het blad verschijnt te Surabaia en wordt vnl. in Oost-Java gelezen. De Nederlandse hoofdredactrice, Mevr. Fury — nomen est omen? — kwam verschillende malen door toon en inhoud van haar artikelen in moeilijkheden. Bij haar laatste veroordeling kreeg zij aanzegging het land te verlaten. De toon van het blad is fel critisch gebleven.

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 4 November 1953.

tussenhandelaren, die een fantastische winst maken". Hoewel Uw kroniekschrijver deze woorden niet voor zijn rekening zou willen nemen, zit er toch een kern van waarheid in:

Indonesië heeft de laatste jaren reeds verschillende soorten „inducement-regelingen” gekend ³⁾. De daarbij opgedane ervaringen wekken de indruk, dat wat bevolkingsproducten betreft, de exportbevorderende werking der „inducements” slechts van betrekkelijk korte duur is.

Het is uiterst moeilijk — zelfs achteraf — een indruk te krijgen van de feitelijke invloed die dit soort maatregelen op de omvang van de export gedurende een bepaalde periode uitoefent. Op langere termijn treden zoveel veranderingen op in de overige, de omvang van de export bepalende factoren, dat het niet doenlijk is na te gaan welke invloed moet worden toegekend aan de te bestuderen maatregel. Op korte termijn staat de omvang van de export zo sterk onder invloed van „hoarding” vóór en „disharding” na het in werking treden der exportbevorderende maatregel, dat bij het gegeven gebrek aan inzicht omtrent de grootte van de voorraden zelfs het primaire effect slechts aan te geven zou zijn met ver uit elkaar liggende maximum en minimum uitkomsten. Speculatieve voorraadvorming vóór de aankondiging, omdat in Indonesië „donderslagen bij heldere hemel” niet voorkomen.

De commentaren op het feit, dat slechts houders van „inducement-bewijzen” gerechtigd zijn bepaalde goederen te importeren beperken zich tot de opmerking, dat hierdoor de prijzen dezer reeds zo zwaar belaste goederen opnieuw zullen stijgen. Relatief het meest voor de goederen, waarvoor de invoerprijs 100 pCt bedraagt (de zgn. B2-groep); relatief het minst voor de goederen, waarop een invoerprijs van 200 pCt moet worden betaald (de zgn. C-groep).

Overzicht van het door een importeur te betalen aantal rupiah's om te kunnen beschikken over Nf 100 voor de import van goederen uit een der volgende groepen

Goederengroep	Officiële tegenwaarde in rupiah's	Import-toeslag	„Inducement”	Totaal per Nf 100
A	300	—	—	300
B 1	300	100	—	400
B 2 (geen „inducement-goed”)	300	300	—	600
B 2 („inducement-goed”)	300	300	ca 270	ca 870
C (event. D)	300	600	ca 270	ca 1.170

Opm. 1. Naast deze bedragen, benodigd om de buitenlandse crediteur te kunnen betalen, komen dan nog de verschuldigde bedragen voor invoerrechten (ad valorem: over officiële tegenwaarde), statistiekrecht, accijnzen.

2. Bij importen in Amerikaanse dollars worden de bovengenoemde totale bedragen nog verhoogd met Rp 6 in verband met de prijs van Rp 0,20 per dollar voor de nog steeds niet afgeschafte dollar-exportbewijzen (zie schr.: „De afschaffing van het certificatenstelsel”, blz. 6).

3. Het voor „inducement” vermelde bedrag fluctueert met de koers der „inducement-bewijzen”. De eerste notering (op 13 October) was een koers van 35 per rupiah. Snel liep de koers op tot 130 „ready” per 15 October. Daarna werd dit record nog een enkel maal bereikt. Sedert eind October was een daling duidelijk merkbaar. Sinds medio November schommelt zij tussen 85 en 90.

De kostprijs van de importeur stijgt dus met ongeveer Rp. 270 per Nf 100 c.i.f. Hieruit kan echter niet zonder meer afgeleid worden met welk bedrag de door de consument te betalen prijs van „inducement-goederen” stijgen zal. Voorheen immers was het deviezenbedrag, dat voor de invoer van een bepaald „inducement-goed”

besteed mocht worden, min of meer gefixeerd. Thans is de import van het betrokken goed in principe onbeperkt; ook het aantal importeurs, dat het betrokken goed kan invoeren, is voor aanzienlijke uitbreiding vatbaar geworden.

Zo is het zeer goed mogelijk, dat een aantal dezer artikelen in ruimere mate dan voorheen worden geïmporteerd, terwijl de consument in de prijs die hij betalen moet, slechts ten dele de kostenstijging bij de importeur bemerkt. Het is zelfs niet uitgesloten, dat er voor de consument een prijsdaling ontstaat! Men denke aan het geval dat het betrokken artikel tegen „vrije marktprijs” aan de consument werd verkocht en voorheen een dusdanige winst voor de handel opleverde, dat ook als de handel nu de kostenstijging ten volle voor zijn rekening neemt er nog een voldoende marge overblijft om tot ruimere importen te prikkelen; hetzij door lieden die vroeger reeds tot de gelukkige verkrijgers van een (beperkte) importvergunning behoorden, hetzij door importeurs die eerst onder de huidige regeling een kans krijgen om het betrokken artikel te importeren.

Uit het bovenstaande blijkt ook de *mogelijkheid*, dat het deviezenbedrag, gemoeid met de import van „inducement-goederen”, groter zal worden dan het bedrag, dat voordien voor de import dezer artikelen per periode beschikbaar werd gesteld. Indien dit geval zich inderdaad zou voordoen, dan is de voorziening met „primaire goederen” uit de A en de B1-groep alleen dan met de „inducement-regeling” gebaat, als de deviezeninkomsten door deze regeling sterker stijgen dan de deviezenuitgaven voor de „inducement-goederen”. Het is denkbaar dat de „inducement-regeling” in dit opzicht zelfs een negatief resultaat zal opleveren.

Het noemen van deze *mogelijkheid* mag niet worden opgevat als een *waarschijnlijk* resultaat. De gegevens waarover Uw kroniekschrijver beschikt acht hij niet voldoende voor het doen van een voorspelling. Bij een globale taxatie van: het in het afgelopen deviezenjaar (1 September 1952 tot 1 September 1953) voor de tegenwoordige „inducement-goederen” beschikbaar gestelde bedrag enerzijds en de waarde der in 1953 geëxporteerde producten, die volgens de huidige regeling voor „inducement” in aanmerking komen anderzijds, bleek het laatste bedrag 40 à 50 mln hoger te zijn dan het eerste. Desondanks blijkt men bereid nog steeds een koers van 80 à 90 te betalen, zij het ook dat de noteringen voor levering van 1 en 2 maanden na dato, 10 resp. 20 punten lager plegen te liggen.

Hoe deze koersen te verklaren? Was er bij de bestaande detailprijzen een grote onbevredigde vraag bij consumenten? Is die vraag inelastisch? Maakten de gelukkigen, die voorheen een invoervergunning kregen op de betrokken goederen, exorbitante winsten? Verwacht men misschien dat de reeks van „inducement-artikelen” zal worden uitgebreid? „Keng Po” gaf onlangs een hint in deze richting. Steunt de Overheid de prijs door „inducement-bewijzen” te kopen en enige tijd in voorraad te houden of ze zelfs te laten verlopen? Schuilen er grove fouten in de zojuist genoemde ramingen?

Uw kroniekschrijver kan slechts schattenderwijs aangeven aan welke dezer factoren het grootste gewicht toekomt. De eerste drie lijken hem de belangrijkste. Bij alle onzekerheden omtrent de van belang zijnde factoren acht hij zich niet gerechtigd tot een verklaring van hetgeen hij denkt nog te *zullen* zien als gevolg van de huidige „inducement-regeling”. De grote mate van onzekerheid met betrekking tot de economische fac-

³⁾ Het „goederen-inducement-systeem”, dat o.a. door het Coprafonds werd toegepast. Hierbij kregen opkopers van het Fonds textiel ter beschikking, waardoor de oerproducent zijn copra snel in door hem begeerde goederen kon omzetten.

Het „deviezen-inducement-systeem”, dat op ruime schaal en niet alleen voor bevolkingsproducten werd toegepast. Het vertoont veel overeenkomst met de thans ingevoerde regeling, „inducement” in de vorm van *exportpremies*, een toeslag in geld op de tot export gebrachte producten.

Zie voorts schr.: „Het certificatenstelsel in Indonesië”. N.V. Uitg. W. van Hoeve, Den Haag-Bandung, o.a. blz. 6 en 32 en „De afschaffing van het certificatenstelsel”, De Erven F. Bohn N.V., Haarlem 1952, blz. 6 e.v.

toren in Indonesië noopt een ieder, die objectief wil blijven, tot bescheidenheid in het uitspreken van oordelen over de doelmatigheid van beslissingen van Overheid en particulier. Het lijkt niet overbodig hieraan te herinneren nu we komen tot de andere belangrijke maatregel dezer verslagperiode.

De beperking van de sociale transfers.

De huidige regeling inzake de sociale transfers is vervat in circulaire 290 van het Deviezeninstituut, gedateerd 3 December; in de pers eerst gepubliceerd op de 7e. Ongetwijfeld is ook in Nederland inmiddels voldoende bekend waar de regeling op neerkomt.

Aan hier werkzame bedrijven en aan hen die hier een vrij beroep uitoefenen kan ten behoeve van hun buitenlandse werknemers die tot de zgn. „buitenlandse staf” behoren transfer worden toegestaan tot ten hoogste 20 pCt van het gezamenlijke bruto-belastbare rupiah-inkomen der betrokken werknemers. Aan het beleid van de werkgever is overgelaten hoe hij het getransfereerde bedrag over de individuele werknemers zal spreiden, mits hij zich houdt aan minimum 17½ en maximum 22½ pCt. Een commissie zal uitmaken, welke bedrijven *mogen* transfereren en welke hunner werknemers geacht worden te behoren tot „de buitenlandse staf”⁴⁾. Deze regeling treedt 1 Januari 1954 in werking. Gelijkertijd vervallen de oude regelingen voor de bedrijven en hun buitenlandse werknemers met betrekking tot transfers voor verlofsalarissen, alimentaties, studiekosten, spaarremises, en andere levensverzekeringen e.d.

Wel zeer euphemistisch zegt de preambule deze nieuwe regeling dat thans „een andere vorm van overmaking” wordt ingevoerd. Wat de vormverandering betreft, is zij een verbetering vergeleken met het oude systeem. Zij geeft minder administratieve rompslomp, zowel voor het bedrijfsleven als voor de Overheid. Zij is echter veel meer dan een vormverandering. Zij brengt zeer belangrijke veranderingen van *materiële* aard.

1e. De individuele transfermogelijkheden zijn omgezet in een transfermogelijkheid voor de werkgever ten behoeve van de collectiviteit van zijn buitenlandse werknemers.

2e. Door het totaal der transfermogelijkheden voor deze doeleinden te limiteren op een percentage van gemiddeld 20 wordt een vermindering van circa 50 pCt van het transferbedrag bereikt.

3e. Bepaalde bedrijven en personen, die voorheen wel transfermogelijkheden hadden, komen niet meer voor transfer voor deze doeleinden in aanmerking.

4e. Onvoldoende is rekening gehouden met de verplichtingen in buitenlandse valuta der werkgevers jegens hun buitenlandse werknemers.

5e. Met het stellen van de limieten van 17½ en 22½ pCt is onvoldoende rekening gehouden met de tussen werknemers van een zelfde werkgever bestaande verschillen in contractuele en morele aanspraken op betaling in buitenlandse courants.

Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat deze maatregel grote opschudding in buitenlandse kringen hier, teweeg heeft gebracht. Men noemt de maatregel onrechtmatig, onrechtvaardig en ondoelmatig. Onrechtmatig, omdat men van mening is, dat de in de R.T.C.-overeenkomst neergelegde mogelijkheid tot beperking van transfers niet inhoudt het recht tot het uit-

sluiten van bepaalde categorieën bedrijven en personen⁵⁾. Onrechtvaardig omdat de regeling onvoldoende rekening houdt met de uiteenlopende betekenis van transfer voor buitenlanders. Ondoelmatig omdat Indonesië buitenlandse ondernemingen afschrikt in Indonesië (meer) te investeren en neringen deskundig in Indonesië niet langer voor zullen voelen bij de nieuwe transfermogelijkheden langer in Indonesië te werken.

Dat de nieuwe regeling onrechtmatig is zal men van officiële Indonesische zijde ontkennen. Een meningsverschil van juridische aard. Uw kroniekschrijver acht zich verplicht noch competent tot de behandeling er van. Wat de „onrechtvaardigheid” van de regeling betreft, zal men van officiële zijde wellicht bezwaar hebben tegen het woord, doch bijv. niet ontkennen, dat een ongehuwde, die volgens de huidige regeling 17½ pCt van zijn belastbaar rupiah-salaris in vreemde valuta uitbetaald krijgt, relatief veel minder zwaar getroffen is dan een gehuwde werknemer (met studerende kinderen en een vrouw die, om welke reden dan ook, niet in Indonesië kunnen zijn), die 22½ pCt krijgt. Het zal voor de laatste vaak onmogelijk zijn om met deze middelen zijn gezin te onderhouden. En wat dan?

„Niet mijn zaak” zou men van Indonesische zijde kunnen zeggen. „Wat de werkgever wil en kan doen in een dergelijk geval moet hij weten. Wat hij krachtens arbeidsovereenkomst *moet* doen, raakt Indonesië niet direct⁶⁾. Hoogstens is Indonesië geïnteresseerd in de gevolgen er van voor het land. Maar dan komen we op het doelmatigheidsaspect van de regeling. Dat de mate, waarin buitenlandse bedrijven en werknemers getroffen worden, zeer uiteenloopt zij toegegeven. Het is jammer. Maar op *billijkheidsgronden* kunt gij buitenlanders niet meer van *billijkheidsverlangen* dan dat binnen het kader van hetgeen het Indonesisch belang toelaat, met billijkheidsdesiderata van buitenlanders wordt rekening gehouden. Weet gij een billijker regeling, die geen offers van Indonesië vraagt, dan gaarne suggesties”.

Het is dan heel moeilijk een wijziging van de regeling voor te stellen, die irrelevant is voor het belang van Indonesië. En zodra het Indonesisch belang er bij betrokken is, wordt het niet eenvoudig aan te tonen dat de consequenties voor het Indonesisch belang zullen zijn. Subjectieve schatting van de feitelijke uitkomsten en subjectieve waardering dier uitkomsten kunnen tot ver uiteenlopende oordelen over de alternatieven leiden. Zelfs een van Nederlandse zijde bepleite wijziging die zich beperkte tot het voorstel het minimum van 17½ pCt lager en het maximum van 22½ pCt hoger te stellen, is niet a priori irrelevant te achten voor het Indonesisch belang. Men zou kunnen menen dat bij nauwere grenzen het systeem er eerder toe leidt dat lieden met relatief geringe transfereisen voor Indonesië behouden kunnen worden.

En hiermede zijn we gekomen bij het derde punt van kritiek: de *ondoelmatigheid* van de regeling. Zij schrikt kapitaal af en heeft de tendentie deskundige buitenlandse krachten uit te drijven. Dat de nieuwe regeling dit effect zal hebben, lijdt geen twijfel. Ook van Indonesische zijde zal er nauwelijks iemand zijn die het niet met zee eens is. Dit feit is echter op zichzelf nog niet voldoende om er een doelmatigheidsoordeel mee te recht-

⁴⁾ Volgens de „Java Bode” van 10 December 1953 was men in „Haagse kringen” dezelfde mening toegedaan. Dit is overigens een typisch Nederlands punt. Het „overige buitenland” heeft normaliter dezelfde rechten als Nederland, doch op grond van een „meestbegunstigingsclausule” in de monetaire accorden.

⁵⁾ Aangenomen mag worden, dat door het Deviezeninstituut goedgekeurde arbeidsovereenkomsten, waarin de werknemer recht op betaling in vreemde valuta is gegeven, buiten deze regeling vallen. Ook de oliemaatschappijen die nog met een zgn. „let-alone agreement” werken, zullen weinig hinder van deze regeling ondervinden.

⁶⁾ Vgl. „Pedoman” van 11 December 1953 is deze commissie inmiddels benoemd. Oud-Minister Djuanda, thans directeur nationaal planbureau, voorzitter; enkele ambtelijke leden; Prof. Tan Eng Oen als vertegenwoordiger van de particuliere samenleving.

vaardigen. Er is altijd nog een aantal Indonesiërs, dat zou antwoorden: „Liever honger zonder, dan doorvoed met hulp van buitenlanders”. Maar ook voor hen, die niet deze mening huldigen, behoeft het feit, dat buitenlandse kapitaal wordt afgeschrikt en een aantal buitenlandse krachten wordt uitgedreven, nog niet voldoende te zijn als bewijs van de ondoelmatigheid der getroffen maatregel. Abstraherend van sentimentsoverwegingen gaat het er in de eerste plaats om, of de te verwachten besparing aan deviezen voor de sociale transfers opweegt tegen de mogelijke daling van de deviezeninkomsten als gevolg van de afstotende werking der regeling t.o.v. buitenlandse investeringen en -deskundigheid. Op korte termijn wel, op lange termijn niet, zou de mening kunnen zijn. Ook daarmee zou de doelmatigheid der regeling nog niet veroordeeld zijn. Als men redelijkerwijs zou mogen verwachten, dat het verlies aan deviezen in de toekomst gemakkelijker te dragen zal zijn, dan een beperking van de goederenimport nu, dan is men nog steeds niet verslagen in de verdediging der maatregel.

Conclusies.

De beide besproken maatregelen lijken op korte termijn en voor de buitenlandse bedrijven en -werknemers nadelig.

De „*inducement-regeling*” heeft de tendentie:

1e. het aanbod van bevolkingsproducten (vnl. rubber)

te vergroten en daardoor een prijsdrukkende invloed uit te oefenen op de prijzen dier exportproducten in het algemeen, dus ook op de ondernemingsrubber;

2e. de geldinkomens der „bevolkingsproducenten” te doen stijgen en daardoor de lokale prijzen en lonen. Het geeft een stijgende tendentie in de kosten van buitenlandse ondernemingen in het betrokken gebied;

3e. de prijs van de „inducement-goederen” — die speciaal door de bevolkingsgroepen die Europees leven worden gekocht — te verhogen.

De nieuwe *regeling der sociale transfers* betekent normaliter:

1e. een zo belangrijke daling van de buitenlandse inkomens van buitenlandse werknemers, dat een deel hunner niet in Indonesië zal willen (kunnen) blijven werken;

2e. toenemende moeilijkheden voor buitenlandse werkgevers bij de voorziening met deskundige krachten. Hieraan zal slechts ten dele en ten koste van de winsttransfers der werkgevers het hoofd geboden kunnen worden.

Op langere termijn zouden deze nadelen voor buitenlands kapitaal en arbeid gecompenseerd kunnen worden, indien de besproken maatregelen een beduidende verbetering in de economie van Indonesië zouden opleveren. Hierover kan Uw kroniekschrijver noch wat de „*inducement-regeling*”, noch wat de *transferregeling* betreft een objectief verantwoorde prognose geven.

Djakarta, 14 December 1953.

Prof. Dr. A. KRAAL.

Surinaamse kanttekeningen

(3e kwartaal 1953)

Betalingsbalans.

Op 14 October hield landsminister J. C. Curiel van Economische Zaken een persconferentie, waarbij hij cijfers verstrekke inzake de betalingsbalans medio 1953 ¹⁾. De netto goud- en deviezenvoorraad bedroeg per 30 Juni 1953 Sf 21,4 mln tegen Sf 14,9 mln per 1 Januari 1953. Het voorlopige cijfer per 3 October 1953 is Sf 21,4 mln. Deze dalende toeneming van de deviezenvoorraad zal in hoofdzaak een gevolg zijn van de tijdelijke daling in de bauxietverscheppingen. De landsminister verwacht een grotere toeneming gedurende het vierde kwartaal.

Het totale handelsvolume is nog steeds in stijgende lijn. Over de laatste jaren bedroeg dit:

1950	.....	Sf	70,8	mln.
1951	.....	„	85,5	„
1952	.....	„	102,3	„ ²⁾
1953, 1e hj.	.....	„	52,1	„

Aannemende, dat inderdaad de bauxietexport gedurende het tweede kwartaal een laagtepunt vertoonde, zal 1953 wederom een topjaar worden. Daar het betalingscijfer der goederenimport over den duur halfjaarlijk belangrijk afwijkt van het door het Statistiekbureau opgegeven cijfer (22,7 tegen 29,5 mln) hield de landsminister een uiteenzetting over de oorzaken hiervan:

in 1953 ingevoerd, doch in 1952 betaald. . . . . Sf 0,5 mln
niet-betaalde invoer der St. Mach. Landbouw. „ 2,1 „
met uitvoer verrekende invoer, o.a. Bruynzeel. „ 2,0 „
verschil door commissie-aftrek . . . . . ca „ 1,0 „

Het excedent in dit verschaal kon de landsminister nog niet verklaren en een diepgaand onderzoek werd door

hem toegezegd. Ook inzake de goederenuitvoer bestaat een dergelijke discrepantie.

Statistiekbureau.

De reeds aangekondigde reorganisatie van dit bureau ³⁾ is thans in uitvoering onder leiding van een uit Nederland uitgezonden academische kracht. Deze reorganisatie stuitte op verzet in de Staten van Suriname. Tijdens de debatten verklaarde landsminister Currie, dat de toestand op het Statistiekbureau niet is wat hij wezen moet. Dit blijkt uit het bovenvermelde inzake de goederenbeweging. Gelukkig kon een schrapping van de begrotingspost voorkomen worden. Even later moest de bankcommissie het ontgelden en de gelden hiervoor werden door de Staten geweigerd:

Geld- en credietproblemen.

De credietbeperking begint steeds beter door te werken, wat o.a. uit de weekstaten van De Surinaamsche Bank blijkt. Het totaal aan chartaal en giraal geld bedroeg per 10 October 1953: Sf 23.086.444,39 ⁴⁾. Daar de handelsbalans met Nederland sterk passief was, moest gedurende het eerste halfjaar 1953 de Nederlandse moneetaire rekening afgedekt worden met Sf 1,3 mln aan U.S. dollars en Sf 0,2 mln aan Antilliaanse guldens. Op de binnenlandse goudmarkt viel een sterke daling in de goudprijs waar te nemen. Ongeveer een jaar geleden bedroeg deze nog Sf 2,75 per gram, doch thans beweegt hij zich omstreeks de valutawarde, zijnde Sf 1,80 per gram. Deze daling veroorzaakte moeilijkheden bij de goudbedrijven en de onderhuurders van de Sarakreek Goud-

¹⁾ Zie „De Surinamer” en „De Tijd” (Paramaribo) van resp. 15 en 16 October 1953.

²⁾ „E.-S.B.” van 9 September 1953, „Suriname sedert de tweede wereldoorlog”, tabel I.

³⁾ Ibid., blz. 710.

⁴⁾ Ibid., tabel II.

velden in het Boven Lawa gebied gingen deze maand in staking nadat de maatschappij de opkooprijks had verlaagd.

Kosten van levensonderhoud.

De politieke spanning in Brits Guyana heeft voor het eerst sinds jaren de Guyana's in de „headlines” van de wereldpers gebracht. Inderdaad vond het communisme in het Britse deel de beste voedingsbodem, want in sociaal opzicht is dit een van de achterlijkste gebieden in de nieuwe wereld. Werd er aan de ene kant sociaal vrijwel niets voor de plantage-koelies gedaan, aan de andere kant veroorzaakte de afbrokkeling van de tot het sterlingblok behorende Guyana dollar een sterke verhoging in de kosten van levensonderhoud. Het is daarom zeer belangrijk, de ontwikkeling in deze zin in Suriname nauwlettend gade te slaan ⁵⁾.

Hoewel de sociale voorzieningen nog lang niet met de Europese te vergelijken zijn, is er reeds zeer veel gedaan. In de jaren 1946-1948 werden enkele landsverordeningen van kracht, welke de werknemer behoorlijke waarborgen geven. Op dit punt is Suriname de meeste buurlanden ver vooruit. Juist daarom is het dubbel jammer, dat de bij het budgetonderzoek 1952 opgenomen gegevens over de kosten van levensonderhoud nog steeds niet voor publicatie zijn vrijgegeven.

Bij zijn aankomst in 1950 begon schrijver met een opname van de kleinhandelsprijzen der meest gebruikelijke consumptie-artikelen, welke hij als controlegegevens voor het toen reeds in uitzicht gestelde onderzoek van het Welvaartsfonds regelmatig bijhield. Op grond van diverse verkregen informaties stelde hij in 1952 een hypothetisch consumptiepakket samen voor een eveneens hypothetisch gezin van twee volwassenen met een driejarig kind te Paramaribo, en een gezinsinkomen van Sf 100 per maand. Dit laatste is gebaseerd op een gemiddeld inkomen per hoofd per jaar van \$ 200 ⁶⁾.

Een dergelijk gezin is volkomen fictief, daar de meerderheid van het volk niet in gezinsverband volgens Europese begrippen leeft, doch de kosten van levensonderhoud van deze sociale eenheid vormen zeer zeker een nominatieve basis voor sociaal-economisch onderzoek op lange termijn. Omstreeks het eind van de tweede wereldoorlog bevonden de detailprijzen zich op een hoogtepunt, waarna zij langzaam daalden tot 1949. Feitelijke gegevens zijn hierover niet gepubliceerd, doch de tendentie is duidelijk.

Het basisjaar 1950 is het begin van een opwaartse beweging. Daar de lonen deze beweging nog niet gevolgd hebben, is het bestedingsbedrag voor luxe en ontspanning volgens de bijgaande tabel met ongeveer 40 pCt gedaald. Deze tendentie is in de detailhandel inderdaad duidelijk te merken. De vraag is thans, waar het minimum ligt, want op dat moment kan de vonk van Brits Guyana gemakkelijk overslaan. Reeds thans zijn er moeilijkheden met de kleine rijstverbouwers in het grensgebied Nickerie. Mocht aan hun eisen worden toegegeven, dan zal de rijstprijs aanmerkelijk stijgen met alle gevolgen van dien.

⁵⁾ Dr G. J. Kruyer in „Het Parool” (Amsterdam). De daarin vermelde gegevens zijn uit de tijd van zijn bezoek aan Brits Guyana in 1949/50. Intussen is de relatieve welstand van de Hindostaanse bevolkingsgroep in Suriname verder gestegen. In Brits Guyana daarentegen incasseerden de Creoolse en Hindostaanse arbeiders gelijkelijk de gevolgen van de laatste devaluatie.

⁶⁾ Zie „E.-S.B.” van 9 September 1953. Dit cijfer is inmiddels ook opgenomen in een ter perse zijnde gouvernementsbrochure, welke gegevens verstrekt aan buitenlandse investeerders.

Consumptieve uitgaven

(van een gezin te Paramaribo, bestaande uit man, vrouw, en driejarig kind; gerekend per maand; op basis van een maandinkomen van Sf 100)

Artikel	Hoeveelheid	Bedrag Aug. 1950	Bedrag Aug. 1952	Bedrag Aug. 1953
Rijst	24 kg	Sf 4,32	Sf 5,04	Sf 6,32
Olie	2 l.	1,80	2,00	2,00
Vlees	4 kg	12,00	14,00	15,00
Sardines in soya	12 blikjes	2,28	2,76	3,12
Broodjes	180 stuks	18,00	18,00	18,00
Margarine	1 kg	1,00	1,10	1,20
Kousebandjes	6 kg	4,00	6,00	7,50
Eieren	5 stuks	0,50	0,55	0,60
Div. levensmiddelen		4,00	4,55	4,80
Totaal levensmiddelen		47,90	54,10	58,54
Index 1950=100		100	113	122
Huur	+++ Erfwoning	6,50	7,00	7,50
Water	Erfkraan	1,20	1,20	1,20
Totaal behuizing		7,70	8,20	8,70
Index 1950=100		100	107	113
Petroleum	+++ 19 l.	3,61	3,70	3,70
Electriciteit	4) VA.	1,20	1,20	1,20
Totaal licht en kook		6,01	6,10	6,10
Index 1950=100		100	101	101
Schoenen	+++ 1/4 paar	1,40	1,50	1,80
Hemd/blouse	1 stuk	7,50	5,50	4,75
Broek/rok	1/2 stuk	5,00	4,50	3,75
Ondergoed	1/3 stel	1,00	0,90	0,80
Totaal kleding		14,90	12,40	11,10
Index 1950=100		100	83	74
Totaal uitgaven	+++	76,51	80,80	84,44
Totaalindex 1950=100		100	105	110

Paramaribo, October 1953.

G. C. A. MULDER, B. Sc., Ps. D.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt stond gedurende de verslagweek enigszins onder invloed van de verwachting dat de regeling, waarbij geëist zal worden dat de banken bepaalde minimum bedragen aan liquide middelen ter beschikking houden, dan toch binnenkort zal worden afgekondigd. De marktdisconto's, hoewel grotendeels nominaal blijvend, ondergingen hierdoor enige stijging en varieerden van 0 pCt voor Januarpapier, 1/8 pCt voor Februari, tot 5/8-7/16 pCt voor papier, vervallend in December 1954. De callgeldnotering is nu reeds maanden lang 1/2 pCt gebleven; vergelijking met bovenstaande marktdisconto's leert onmiddellijk, hoezeer bij dit crediet prijsconcurrentie ontbreekt.

Uit de kaspositie van de gemeenten per ult. September jl., welke thans is gepubliceerd, blijkt, dat het saldo van de door hen uitgezette kasgelden boven de opgenomen kasgelden, een neiging tot dalen vertoont. Als geldmarkt-materiaal blijft vlottende gemeenteschuld, gezien bovengenoemd negatief schuldsaldo, vooralsnog echter onbelangrijk, waarbij wel in aanmerking moet worden genomen, dat deze financieringswijze tot op zekere hoogte heeft plaats gemaakt voor voorfinanciering via de banken.

De kapitaalmarkt.

De reactie, die zich gedurende de verslagweek op de aandelenmarkt voerde na de aanzienlijke stijging der laatste weken, bleef van beperkte omvang; per saldo vertoende het koersniveau de afgelopen week zelfs nog een lichte stijging.

Geruchten over bijstempeling van aandelen Philips van f 750 op f 1.000 of een emissie van deze onderneming waren oorzaak van veel belangstelling voor dit fonds, waarbij niet viel na te gaan wat hier nu oorzaak en wat

gevolg was. Wederom konden de aandeelhouders van enige n.v.'s profiteren van het overnemen van de betreffende onderneming door andere instellingen. Op aandelen Hollandsche Disconteeringsmaatschappij van 1939 (laatste beurskoers ca 120 pCt) werd een bod van 140 pCt gedaan door de firma R. Mees & Zoonen en de Amsterdamsche Bank, op aandelen Utrechtsche Provinciebank (laatste koers ca 80 pCt) een bod, neerkomende op 130 pCt door Slavenburg's Bank.

Op de obligatiemarkt kwam er gedurende de verslagweek veel leven in de brouwerij. Op de emissie van de premiekening Eindhoven (f 12 mln, waarvan f 3 mln reeds vooraf geplaatst) werd voor f 650 mln ingeschreven. Het relatief lage rendement op deze leningen blijkt, ook al houdt men met het verschijnsel van majorering rekening, de beleggers niet bepaald af te schrikken. De premiekening Enschede, eveneens groot f 12 mln, waarvan f 3 mln voorgeplaatst, werd thans officieel aangekondigd. Voorts kwam de Bank voor Nederlandsche Gemeenten de afgelopen week met een emissie van f 10 mln $3\frac{1}{2}$ pCt obligaties, gemiddelde looptijd 30 jaar, tegen een koers van $98\frac{1}{2}$ pCt. Het rendement op deze obligaties laat zich berekenen op ca $3\frac{3}{8}$ pCt; welk percentage stijgt tot ruim $3\frac{1}{2}$ pCt voor die institutionele beleggers, die voorfinanciering toepassen.

Aand. indexcijfers.	11 Dec. 1953	18 Dec. 1953
Algemeen	164.7	165.0
Industrie	229.9	230.9
Scheepvaart	179.1	175.6
Banken	143.3	144.0
Indon. aand.	57.4	57.2
Aandelen.		
A.K.U.	179½	178¾
Philips	201	195½
Unilever	225¾	223½
H.A.L.	148½	148
Amsterd. Rubber	95	94¾
H.V.A.	116¾	116
Kon. Petroleum	350¾	351½
Staatsfondsen.		
2½ pCt N.W.S.	79 ¹⁵ / ₁₆	79¾
3-3½ pCt 1947	99 ⁹ / ₁₆	99 ⁹ / ₁₆
3 pCt Invest. cert.	100%	100 ¹¹ / ₁₆
3½ pCt 1951	102¼	102
3 pCt Dollarlening	96 ⁹ / ₁₆	95¾
Diverse obligaties.		
3½ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101	100 ¹³ / ₁₆
3½ pCt Bataafsche Petr.	101 ¹⁵ / ₁₆	102¾
3½ pCt Philips 1948	102 ³ / ₁₆	102
3¼ pCt Westl. Hyp. Bank	97¾	99

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

EMISSIES IN 1953
(Reële bedragen in duizenden gulden)

Maand	Obligaties	Aandelen	Totaal	Waarvan conversies	Uit omzetting van andere beleggingen en geblokkeerd tegoed	Nieuw geld
Januari	12.005	1.275	13.280	—	21	13.259
Februari	931	2.735	3.666	—	37	3.629
Maart	203.117	—	203.117	—	17	203.100
April	2.467	—	2.467	—	17	2.450
Mei	9.329	500	9.829	—	41	9.788
Juni	821	20.000	20.821	—	46	20.775
Juli	143	420	563	—	18	545
Augustus	400.038	—	400.038	—	38	400.000
September	129	—	129	—	29	100

SPECIFICATIE DER EMISSIES IN SEPTEMBER 1953
(Bedragen in duizenden gulden; koersen en rentevoeten in pCt)

NAAM	Bedrag (nominaal)	Koers	Bedrag (reël)	Rentevoet	Looptijd
September.					
Obligaties.					
Overheid:					
Investeringscertificaten	26	100	26	3	16 ¹⁾
Beleggingscertificaten	3	100½	3	3½	46 ¹⁾
Particulieren:					
Christelijke Academie voor Lichamelijke Opvoeding, Rotterdam	100	100	100	4	25 ²⁾

¹⁾ Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing te allen tijde toegestaan.

²⁾ Versterkte en/of vervroegde gehele of gedeeltelijke aflossing van zekere datum af toegestaan.

En symbool van veiligheid!

KAPITAALVERZEKERING MET UITGEBREIDE RISICODEKKING

Zonder premieverhoging:

* **Dubbele uitkering**

bij overlijden tengevolge van een ongeval

* **Extra uitkering**

bij overlijden na langdurige ziekte

Medeverzekering van het invalditeitsrisico op zeer billijke voorwaarden.

Uitsluitend bij de

ZWITSERSCHE MAATSCHAPPIJ VAN LEVENVERZEKERING EN LIJFRENTEN

HERENGRACHT 500 - AMSTERDAM-C. - TEL. 37171

vacatures

GROTE BANKINSTELLING te Amsterdam vraagt voor haar Accountantsdienst een

ACCOUNTANT

zo mogelijk met ervaring in het bank- en/of effectenbedrijf, lid van N.I.V.A. of V.A.G.A.

Leeftijd ten hoogste 40 jaar.

Eigenhandig geschreven sollicitaties met recente pasfoto, onder opgave van leeftijd, genoten opleiding, praktische ervaring, referenties, enz. worden ingewacht onder letters Z.M.D. aan Nijgh & van Ditmar, Amsterdam-C.

Ook voor

BESCHIKBARE KRACHTEN

is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Advertentie-opdrachten

★

voor het volgende nummer dienen uiterlijk 5 Jan. 1954 v.m. in het bezit te zijn van de Advertentie-afd. E.-S.B., Postbus 42, Schiedam. Tel. 69300; Toestel 1 of 3

vacatures

De Stichting
CENTRAAL INSTITUUT VOOR
INDUSTRIEONTWIKKELING

zoekt een

DIRECTEUR

die zal worden belast met de dagelijkse leiding van de werkzaamheden der Stichting.

Haar oogmerk is bevordering van de verwezenlijking van bepaalde industriële projecten en voorlichting op algemeen technisch-economisch gebied.

De gezochte functionaris dient een academische of daarmee gelijk te stellen opleiding te hebben genoten.

Ervaring in het bedrijfsleven gewenst. Salaris in overeenstemming hiermede.

Sollicitaties te richten aan de Secretaris van het Bestuur der Stichting, Bezuidenhoutseweg 28, 's-Gravenhage. Geen persoonlijk bezoek dan na oproep.

Voor

VRAAG OF AANBOD

op het gebied van

Kantoorbehoeften
Brandkasten
Machines
Apparaten
Fabrieks- en
kantoorgebouwen
Industrieterreinen
enz. enz.

Is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de meest aangewezen weg.

GEMEENTE ENSCHEDE

Uitgifte van

f 12.000.000.- 2½ pCt. Premie-Obligatiën

waarvan reeds f 3.000.000.- obligatiën op inschrijvingsvoorwaarden zijn geplaatst, in stukken van f 100.- en f 1.000.- nominaal.

PRIJZEN (op een lot van f 100.-)

7 van f	100.000.-
6 van f	50.000.-
40 van f	25.000.-
40 van f	5.000.-
40 van f	2.500.-
200 van f	1.000.-

zomede nog een groot aantal van f 250.- en f 125.-.

Eerste trekking: 1 Juni 1954 met

één prijs van f	100.000.-
één prijs van f	50.000.-
één prijs van f	25.000.-
één prijs van f	5.000.-
één prijs van f	2.500.-

zomede nog een aantal prijzen van f 1000.-, f 250.- en f 125.-.

Ondergetekenden berichten, dat de inschrijving op de resterende

f 9.000.000.- 2½ pCt. Premie-Obligatiën

zal zijn opengesteld op

Dinsdag, 5 Januari 1954,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,

tot de koers van 100 pCt.

bij de kantoren van de

AMSTERDAMSCHЕ BANK N.V.

INCASSO-BANK N.V.

ROTTERDAMSCHЕ BANK N.V.

te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Enschede op de voorwaarden van het prospectus d.d. 18 December 1953.

Exemplaren van dit prospectus en inschrijvingsbiljetten zijn bij genoemde kantoren verkrijgbaar.

Enschede, 18 December 1953.

Burgemeester en Wethouders der Gemeente Enschede.

MEDEDELING VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

42,5 pCt van de abonné's van het Algemeen Handelsblad zijn directeuren, firmanten of bekleden topfuncties in Handel, Industrie, Scheepvaart, Bankwezen, Assurantiewezen, enz. Deze 42,5 pCt omvatten een aantal van meer dan 25000.

Voor Industriële advertenties is het Handelsblad daarom het aangewezen blad. Men bereikt al deze heren thuis, op een moment, dat ze in hun eigen comfortabele omgeving rustig hun dagblad lezen en dus ontvankelijk zijn voor indrukken. Het Handelsblad, dat is opgericht in 1828, wordt in de meeste gevallen reeds van generatie op generatie in deze kringen gelezen. Er bestaat dus een hechte band tussen het blad en zijn lezers en dat komt ook de advertenties ten goede.

Op geen andere wijze is het mogelijk deze grote groep van belangrijke personen op een zo rustig en zo gunstig moment te bereiken.

Nadere inlichtingen alsmede documentatiemateriaal worden gaarne verstrekt door

Nieuwe Amsterdamsche Courant **ALGEMEEN HANDELSBLAD**

ADVERTENTIE-EXPLOITATIE - N.Z. VOORBURGWAL 234-240
AMSTERDAM - TEL. 39811

Reinier Muller N.V.

Tricotagefabriek te Groningen

vraagt voor leidende functie

een prima kracht

die met de branche bekend en commercieel onderlegd is.

Aanstelling als onder-directeur of opname in de directie is in de toekomst niet uitgesloten.

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige inlichtingen te richten aan de President-Commissaris Mr L. E. Roes, Bachmannstraat 2, Den Haag.

Het Economisch Instituut voor den Middenstand vraagt een

PLAATSVERVANGEND CHEF

voor de afdeling Rentabiliteitsonderzoek.

Vereist: doctoraal examen Economie, ervaring op het gebied van rentabiliteitsonderzoek. Kennis van het midden- en kleinbedrijf in detailhandel en ambacht strekt tot aanbeveling.

Leeftijd 30—40 jaar.

Brieven met uitvoerige gegevens (o.a. huidig en verl. salaris) te richten aan de Directie, Badhuisweg 72, 's-Gravenhage.

Bij het ECONOMISCH TECHNOLOGISCH INSTITUUT VOOR GELDERLAND kan geplaatst worden op arbeidscontract een

sociograaf of econoom

Brieven met uitvoerige inlichtingen en opgave van referenties aan de Directeur Dr J. A. Nillesen, Huize Angerstein te Arnhem.

Adverteer in de E.-P.B.